

VAKOK VILAGA



A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK FOLYÓIRATA
ELŐFIZETHETŐ
MEGYEI SZERVEZETEINKNÉL
ÉS

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MAJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440



XLI. évfolyam

6

L. Braille

ISSN 0209-6765



DR. VAS TIBOR

Az MSZMP XII. kongresszusa határozatainak jelentősége a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének munkájában

A kongresszus első határozata sokoldalúan elemzi a nemzetközi helyzetet és aláhúzza, hogy folytatnunk kell eddigi külpolitikánkat. Megállapítja, hogy az enyhülés üteme lelassult, élöződtek az ellentétek a különböző társadalmi berendezkedésű államok között és az USA újból hidegháborús külpolitikát kezd. Éppen ezért feladatul tűzi ki, hogy tovább küzdjünk az enyhülési politika folytatásáért, a béke megőrzéséért, melyítsük el kapcsolatainkat a Varsói Szerződés és a KGST tagállamaival, az el nem kötelezett országokkal és a haladó erőkkel. A további határozatok is igen fontos feladatokat tűznek ki.

Társadalmi és politikai viszonyaink tovább fejlődtek. Feladatunk szilárdítani a szocialista nemzeti egységet, az osztályok és rétegek szövetségét, a munkásosztálynak és annak pártjának vezetésével. Fejleszteni kell a szocialista demokratizmust, új társadalmi formákat kell kidolgozni e fejlesztés érdekében. Emelni kell a szakmai és politikai tudás, valamint az erkölcsi tudat színvonalát. Többet kell foglalkozni az ifjúság ilyen irányú nevelésével. Szigorúan meg kell tartani a törvényességet és a jogrendet, erősíteni kell a szocialista morált.

A kongresszus sokoldalúan, kritikusan elemezte a gazdasági helyzetet; feltárta eredményeinket és hibáinkat, ez utóbbiakkal részletesen foglalkozott. A határozatban kitűzött feladatok korlátozottabb mérvűek, lényegében életszínvonalunk megtartására irányulnak, ezt is azonban csak a feladatok szigorú és következetes végrehajtásával, a belső szerkezet átalakításával, a munkafegyelem megszilárdításával és a differenciált bérezéssel tudjuk megvalósítani. A lakáshelyzet javítása továbbra is fontos társadalmopolitikai feladat. A párt változatlanul fontos feladatnak tekinti a nyugdíjasok és általában az idősök helyzetének javítását is.

Egészségügyünket tovább kell fejleszteni. Emelni kell a technikai színvonalat. Külön kiemelt feladat a rehabilitáció és a betegségek megelőzése, magasabb szintre kell emelni a szociális gondozást.

Meg kell őriznünk a marxizmus—leninizmus elvi tisztaságát. Alapelveinek megtartásában a társadalmi fejlődéssel együtt fejleszteni kell az ideológiai képzést, e tudományt megvédve a revizionizmus és a dogmatizmus elhajlásától. Javítani kell oktatási rendszerünket, mozgósítani kell a továbbképzésre, mert a technika és a tudomány gyorsuló időszakában a szerzett szaktudás hamar elavul. Gyorsítani kell a közvélemény informálását és ezzel is fejleszteni kell a szocialista tudatot. Nyíltan és őszintén, kritikusan és önkritikusan kell a tájékoztatást végezni, ez hozzájárul a vezetés színvonalának emeléséhez, az irányítás és a demokratikus közreműködés egységéhez.

A párt munkáját tovább kell javítani, az elmúlt időszakban lényegében eredményesen töltötte be vezető, irányító és ellenőrző szerepét, e munka színvonalát tovább kell emelni. Pártunk a magyar népért dolgozik és ezért a nép is támogatja a párt munkáját. Fejleszteni kell a párttagok és párton kívüliek szövetségét. A szocialista építés feladatainak eredményes megoldása megköveteli a párt eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységének szorosabbá tételét, a politika következetes képviselőjét. A párt egységét a követelményekhez igazodóan folyamatosan meg kell újítani.

Pártunk együttműködik a szakszervezetekkel, a KISZ-szel, a Nőtanáccsal, és különösen fontos az együttműködés a Hazafias Népfronttal. A Hazafias Népfront szerteágazó tevékenységével szilárdítja a párttagok és párton kívüliek szövetségét, mozgósít a párt és állami feladatok végrehajtására. Pártunkban érvényesül-



nek a demokratikus centralizmus elvei, a pártélet lenini normái. A pártdemokrácia fejlesztése nélkülözhetetlen feltétele a megalapozott jó határozatoknak, növeli a párttagság felelősségét, segíti a döntések végrehajtását.

A párt tagjaiban erősíteni kell a közösségi szellemet, a kommunista szerénységet, a tettekézséget.

Az MSZMP szoros kapcsolatot tart fenn elsősorban a szocialista országok marxista—leninista pártjaival, ezen túlmenően a világ valamennyi marxista—leninista pártjával delegációkat cserél és nagyobb létszámú értekezleteket tart. Ezenkívül igyekeznek mélyíteni kapcsolatait a munkáspártokkal, a haladó mozgalmakkal és a fejlődő országok haladó erőivel. Támogat minden mozgalmat, ami a neokolonializmus, az imperializmus ellen küzd és erősíti a világbékét.

Szövetségünk feladata a határozatok alapos tanulmányozása és munkánkban e határozatok alapján kell további feladatainkat kitűzni. Csak példaképpen említem meg, hogy az egészségügy terén támogatnunk kell a rehabilitációt és a vakság megelőzésére irányuló tevékenységet. A munkaterület kiválasztásában figyelembe kell venni azokat az irányelveket, amelyek a gazdaságilag hasznos és szükséges munkát támogatják. Mélyíteni kell tagságunk politikai és ideológiai tudását. Törődnünk kell a fiatalok fejlődésével és az öregek gondozásával. Tevékenységünkben az ésszerű takarékoságot kell realizálni.

E néhány sorral fokozni akartam azt a lendületet, mellyel a továbbiakban részletesen és különböző szinten foglalkozunk a határozatok megismerésével és végrehajtásával.

Szövetségünk központi elnöksége 1980. április 17-én ülést tartott. Jelen voltak: dr. Vas Tibor, elnök; dr. Bódi István, főtítkárs; Csengeri József, Gerdelics Ferenc, dr. Jáksó László, Kuminka Györgyné, Pinviczki György, dr. Solymos Gyula, dr. Szabó Károly, Szemerédi István, dr. Szél Lajos, Zichó József elnökségi tagok; Daru Gerőné, osztályvezető-he-

lyettes és Barna Zoltán, lapunk szerkesztője valamint az egyes napirendi pontok előadói.

Dr. Vas Tibor elnök megnyitotta a tanácskozást.

Az első napirendi pontban Daru Gerőné osztályvezető-helyettes ismertette a szövetség apparátusának 1980. évi munkatervét, mely szorosan kapcsolódik a központi elnökség munkatervéhez, azt kiegészíti, meg-

ELNÖKSÉGI ÜLÉS

valósítását segíti. E terv tartalmazza mindazokat a feladatokat, amelyeket a szövetség apparátusának meg kell valósítania a tagság érdekében. A munkaterv meghatározza külön-külön is az apparátus csoportjainak feladatait, így pl. a szakmai csoport nemcsak a megyei szervezetekkel kapcsolatos szakmai feladatok megoldásában segít, hanem részt kell vennie egyéb szociálpolitikai és tudományos munkában is. Le kell bonyolítani a külföldi és belöldi üdültetéseket, határozni kell a rendkívüli szociális segélyek odaitéléséről és gondoskodni kell arról is, hogy megfelelő módon alakuljon az oktatás, a politikai és a kultúr-munka. A pénzügyi-gazdasági csoportnak a költségvetésben biztosított összeggel úgy kell gazdálkodnia, hogy a szakmai feladatok megoldását segítse. A munkaterv távlati célok megoldásával is foglalkozik, így pl. az 1981-ben sorra kerülő rokkantak nemzetközi évével kapcsolatos előkészületekkel. Szeretnénk együttműködni mindazokkal az intézményekkel, amelyekkel sikeresen lehet bonyolítani a rokkantak nemzetközi évének rendezvénysorozatát.

Egy külön fejezet foglalkozik a rendszeres propagandával: előadásokat szervezünk, kiadványokat jelentetünk meg, hogy minél nagyobb körben ismerjessük meg a társadalommal azokat a gondokat, amelyek a látássérültek életvitelével kapcsolatban felmerülnek és amelyeknek a megoldását a közönség segítségével kívánjuk elérni. A központi elnökség megvitatatta és elfogadta a munkatervet.

A második napirendi pont előadója Váradi Péterné volt, aki tájékoztatta a testületet az etióp vendégeink részére összeállított programról. A jelenlevők a tervezetet elfogadták. A csehszlovák fővárosból április végén hazánkba érkezett afrikai, vakügyi delegáció magyar-

országi tanulmányútjának részleteiről később számolunk be.

A továbbiakban néhány bejelentés hangzott el. Dr. Bódi István főtitkár elmondotta, hogy a siófoki körzeti csoport elnöke Horváth Béla levél kíséretében egy jelvénytervezetet juttatott el központunkba. Ezt az érmet, javaslata szerint, a fehér bottal együtt kellene viselni, hogy a közlekedés még biztonságosabb legyen sorstársaink számára. Az elnökség a tervezetet nem fogadta el, mert egyrészt jelenleg még elegendőnek találja a fehér bot használatát, másrészt, ha a későbbiekben a forgalom további növekedése valamilyen jel vagy jelvény használatát ajánlatossá tenné, úgy ennek a megkülönböztető jelzésnek egyeznie kell egy nemzetközileg már ismert és általánosan elfogadott formával. Bejelentette továbbá a főtitkár, hogy a Homérosz Kórus és a vak művészek tervezett hanglemezával kapcsolatban tárgyalásokat folytatott. Az elnökség úgy határozott, hogy megbizsa a főtitkárt, kövessen el mindent, hogy a hanglemez mielőbb elkészüljön.

Ezután Daru Geróné osztályvezető-helyettes ismertette a budapesti és Pest megyei szervezet javaslatát a körzetek működési szabályzatával kapcsolatban. A javaslat a megyei szervezet elnökségének nagyobb mértékű aktivizálását indítványozta, amely a körzeti csoportok eredményesebb működéséhez vezet. A testület a javaslatot elfogadta és annak kísérleti bevezetését indokoltnak tartja. Felolvasta Daru Geróné osztályvezető-helyettes a budapesti és Pest megyei elnökség második levelét, amely azzal foglalkozott, hogy a fővárosban létesített önkiszolgáló üzletekben sorstársaink egyáltalán nem, vagy nagyon nehezen tudnak vásárolni. A központi elnökség megbizsa a főtitkár elvtársat, hogy az ügyben intézkedjék, kérjen segítséget a Belkereskedelmi Minisztériumtól.

Ezután dr. Vas Tibor elnök zárszavával véget ért a tanácskozás.

Megyei szervezeteink életéből

Tudósítások nőnapról * rendezvényekről *

Nőnap klubbéltután Nagyatádon

Somogy megyei szervezetünk nagyatádi körzeti csoportja 1980. március 11-én nőnap klubbéltutánt rendezett a helyi pártbizottság „Nyugdíjas termében”. Wachtenheim István a körzeti csoport elnöke köszöntötte a megjelenteket. Ezt követte a városi II. számú általános iskola kisdobosainak és ütörőinek a műsora.

Nőnap köszöntőt és politikai tájékoztatót mondott dr. Angyal Zoltán, a nagyatádi kórház „Madzsar Aliz” szocialista brigád tagja. Az ünnepi beszéd után Réti Árpádné brigádveze-

tő-helyettes virágot és ajándékot adott át a sorstársnőknek a Nőnap alkalmából.

Varga Jánosné a vöröskereszt szervezet titkára is szót kért. Beszélte a 35 éves műtösi munkájáról. A továbbiakban hangsúlyozta, hogy a vakokat segíteni kell, mert éppen olyan hasznos tagjai a társadalomnak, mint a látó emberek. Dolgoznak gyógymasszőrként, telefonalközpont-kezelőként és más munkahelyeken is helyt állnak.

A város vezetői ígéretet tettek arra, hogy a körzeti csoport a hagyományos klubbéltutánokat ezután is a pártbizottság Nyugdíjas termében rendezheti meg. Az ígért segítséget a körzeti elnök megköszönte.

A nőnap klubbéltután baráti beszélgetéssel folytatódott. Megbeszéltek egy Harkányi fürdői kirándulást is. A jól sikerült rendezvény a késő esti órákban fejeződött be.

Csik Lajos

Nőnap ünnepségek Szolnok megyében

A Vakok és Hallássérültek Szolnok megyei Szervezetei 1980. március 13-án a Nemzetközi Nőnap alkalmából ünnepi műsort rendeztek a Szonoki Vasipari Vállalat kultúrtermében. Az ünnepi köszöntő elhangzása után — amelyet Nagy János és Váradi Gyuláné tartott —, színvonalas műsor köszöntötte a lányokat és az asszonyokat. A szajoli pávakör magyar népdalokat és nótákat énekelt. A Décsey citera zenekar kíséretével pedig Décsey Lászlóné énekelt nagy sikerrel. A műsorban elhangzott ének- és zeneszámok általános tetszést arattak.

Az ünnepi műsor után megkezdődött a táncmulatság. Jól éreztük magunkat és sajnáltuk, hogy csak rövid időt tölthettünk együtt. Sokáig felejthetetlen marad számunkra ez a nőnap megemlékezés.

Décsey Eszter—Varga Tivadar

*

A két szervezet karcagi közzete március 14-én ünnepelte meg a Nemzetközi Nőnapot. Az ünnepi beszédet e sorok írója mondta. A beszéd elhangzása után a helyi Gábor Áron Gimnázium növendékeinek egy csoportja szép sikerrel szerepelt. Végül szavalat és citera zene egészítette ki a nőnap megemlékezést.

Fórizs László

Nőnap Érden

Nagyon szép kezdeményezést üdvözölhettünk Érden, március 10-én a művelődési házban, a Milton Klub összejövetelén. A nem látók, a nyugdíjasok és a rokkantak hetenkénti rendezvényeken találkoznak s beszélnek meg egymás ügyes-bajos dolgait, problémáit. Ennek keretén belül rendezték meg a Nemzetközi Nőnapot, melyre a nyugdíjas klub nőtagjait is meghívták.

Váradi Péterné

A Szabolcs-Szatmár megyei Szervezet klubéletéről

A zenei általános iskola tanárai, nemes hagyományaikhoz híven az idén is eljöttek hozzánk Bapka József igazgató vezetésével.

Hangversenyükre március 8-án került sor. A szép muzsika szárnyán utazott a hallgatóság Európa néhány országába, a gondosan felkészült előadók segítségével, szabadon száguldván az időben. A rövid, de tartalmas összekötőszöveg bemutatta a helyszínt és a zeneszerzőt. Jártunk Spanyolországban de Falla „Tűztánc” című művének felidézésével, amelyet gordonkán és zongorán mutattak be. Lengyelországba Chopin muzsikája repítette el képzeletünket. Itáliában az opera dallamai kalauzoltak bennünket. Örömlenket növelte, hogy Molnár Éva énektanárnő iskolázott szép hangja ismét betöltötte a termet. Bapka József igazgató és Fesztőri Agnes zongorajátéka ezúttal is felejthetetlen élményt nyújtott számunkra.

E sorok írójának jutott az a megtiszteltetés, hogy elnöksé-

günk és tagságunk nevében megköszönje az élményekben gazdag zenei sétát.

*

Ebben az évben is megemlékezünk három nagy tavaszi ünnepünkről. Március 13-án az 1848—49-es forradalom és szabadságharc eseményeire, valamint az 1919-es Tanácsköztársaság dicső napjaira emlékezünk. Az ünnepség résztvevőit megyei elnökségünk nevében Jakab Mihály megbízott titkár köszöntötte. A műsorban az idén először, közreműködött énekarunk is Kovács László karnagy vezetésével. Megilletődve hallgattuk „Kossuth apánk” hangját fonográfról készített lemezfelvételtől. Műsor után Kokas Ferenc tanár tartott előadást a két jeles évfordulóról. Ismertette a polgári forradalmat és szabadságharcot létrehozó külső és belső tényezőket, rámutatott a bukás okaira. Elemezte a két esemény közti időszak hazai és nemzetközi politikai és gazdasági helyzetét. A Tanácsköztársaság jelentőségét méltatva kiemelte, hogy a tanácskormány jórészt megvalósította, vagy hozzájárított azon követelések megvalósításához, amire Kossuthék csak ígéretet tehettek.

Az előadókna és a szereplőknek Jakab Mihály mondott köszönetet.

*

A harmadik évfordulóra április 3-án emlékezünk. A műsort a Nyíregyházi IV. számú Általános Iskola kisdobosai adták Kovács Lászlóné énektanárnő irányításával. Versek és munkásmozgalmi dalok érzékeltették a Horthy-korszak kegyetlenkedéseit, felidéztek a második világháború borzalmait. Majd büszkén és lelkesen daloltak arról, hogy hogyan él népünk a kapott szabadsággal. Kokas Ferenc tanár előadásában rámutatott a Szovjetuniónak a második világháborúban vállalt, döntő fontosságú történelmi szerepére. Beszélt arról, hogy milyen hatalmas ember-

és anyagi áldozatot hozott saját és más népek felszabadulásáért. Elismeréssel szólt dolgozó népünk szocializmust építő munkájáról.

Végezetül Jakab Mihály meleg szavakkal mondott köszönetet a gyerekeknek és az őket nagy gonddal felkészítő tanároknak.

Molnár Zoltán

Műsorok szegedi szociális otthonokban

Csongrád megyei szerveztünk kultúrctsoportja 1980. március 17-én az Acél utcai, március 24-én pedig a Mátyás téri szociális otthonban adott műsort. Mind a két szociális otthonban majdnem teljes létszámban megjelentek a lakók és a személyzet is. A műsorok szövegírója Klimász Sándorné volt, aki verssel és énekszámokkal is szerepelt. A kultúrctsoport tagjai: Kádár László, Klimász Sándor, Klimász Sándorné, Mihályi István, Rózsashegyi Sándor és Török Gyula vidám versekkel, monológokkal, magyar nőttákkal, cigánydalokkal és operatrézletekkel kedveskedtek a hallgatóságnak. A műsor zenei kíséretét Mihályi István és Kádár László látta el. Az otthonok lakói és vezetői nagy tetszéssel fogadták és sok tapssal jutalmazták a szereplők műsorát.

A kultúrctsoport szerepléséért köszönetet mondtak mindkét otthonban és a jövőben is szívesen várják műsorukat.

Barna Mihály

Ünnepi aktíva értekezlet Szegeden

Csongrád megyei szerveztünk 1980. március 31-én tartotta ünnepi aktíva értekezletét. Az eseményen részt vettek a megyei szervezet elnökségének tagjain kívül a szentesi, a

makói és a hódmezővásárhelyi körzeti csoportok elnökségeinek képviselői és meghívott tagjai, valamint a szegedi sorstársak és a kultúrcsoport tagjai. A városi tanács egészségügyi osztályának képviselőjében megjelent dr. Zlatarov Sztójcsóné csoportvezető. Eljöttek az összejövetelre Kecskeméti Sarolta, a Fonalfeldolgozó Vállalat szakszervezeti bizottságának titkára, a szociális otthonok vezetői és a szocialista brigádok tagjai.

Az aktíva ülést Suti Lajos, megyei szervezetünk titkára nyitotta meg, köszöntötte a megjelenteket. Az ünnepi beszédet Kecskeméti Sarolta mondta. Megemlékezett április 4-ről, hazánk felszabadulásának 35. évfordulójáról. Visszapillantást tett 1945 tavaszára, az azóta eltelt évek elért sikereire és nehézségeire. Beszélt a jelenlegi nehéz gazdasági helyzetről és a ránk háruló feladatokról.

Az ünnepi beszéd után dr. Jáksó László, megyei szervezetünk elnöke köszöntötte a résztvevőket. Ezután ismertette annak az együttműködési szerződésnek az eredményét, amelyet a megyei szervezet 1979. december 14-én kötött a Szeged Megyei Városi Tanács V. B. Egészségügyi osztályával. Az együttműködési szerződésben foglalt vállalásokat mindkét szerződő fél eddig időarányosan teljesítette. A tanács egészségügyi osztálya soronkívül intézte a vakok és gyengénlátók ügyeit. Megyei szervezetünk és a körzeti csoportok jelentős eredményeket értek el a tagszervezésben és kultúrcsoportunk pedig két szociális otthonban is műsorral szerepelt.

Dr. Jáksó László köszönetet mondott mindazoknak, akik a szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítéséhez hozzájárultak.

Az értékelés után dr. Zlatarov Sztójcsóné szólalt fel, köszöntötte az értekezleten megjelenteket. Egyetért az együttműködést értékelő ismertetéssel, és bízik abban, hogy a szerződő felek a jövőben is teljesítik a vállalásokat. Ezután bejelentette, hogy az egészségügyi osztály ajándékokkal kívánja

elismerni a megyei szervezet munkáját.

A beszédek elhangzása után a megyei szervezet kultúrcsoportja mutatta be műsorát. A kultúrcsoport részéről Rózsahegy Sándor köszöntötte a megjelenteket. Ő volt a műsor szövegírója és egyik szereplője is. A szereplők a felszabadulási évforduló megünnepléséhez méltó verseket, ének- és zeneszámokat adtak elő. A műsorban az előző tudósításban felsorolt szereplőkön kívül Farkas Mátyás, Páncél János és Elek László szerepelt még.

A műsor után Suti Lajos megköszönte az aktíva értekezlet valamennyi résztvevőjének a megjelenését. A szocialista brigád megvendégelte a jelenlevőket. Ezután baráti beszélgetés, nótázás és tánc következett. Jó hangulatban még sokan együtt maradtak a késő esti órákig.

Barna Mihály

Csongrád megyei szervezetünk hódmezővásárhelyi körzeti csoportjának ünnepi taggyűlése

A Vakok és Gyengénlátók Hódmezővásárhelyi Körzeti Csoportja ünnepi taggyűlést tartott 1980. március 20-án a városi ifjúsági ház nagytermében. Az eseményen részt vettek a városban és környéken lakó sorstársak, a körzet vezetői: Tóth Károly, Otlokán Mihály és Dékány Béla. A megyei szervezet részéről Suti Lajos titkár és e sorok írója, a szervezet alelnöke, továbbá a szentesi körzeti csoport képviselőjében Miklós Bálintné, a makói körzeti csoporttól Szabó István és Erdős Dezső jelent meg a taggyűlésen. A sorstársak ünnepi rendezvényén ott voltak a városi párt, tanács, Hazafias

Népfront és a vörös kereszt szervezet küldöttei is.

Az ünnepi taggyűlést Tóth Károly, a körzeti csoport elnöke nyitotta meg. Ezután a helyi Ságvári Endre Általános Iskola V. osztályos tanulóinak műsora következett. A diákok szavalattal, énekkel és tánccal emlékeztek meg a Tanácsköztársaság megalakulásának 61. évfordulójáról és ezzel ünnepélyesebbé, színesebbé tették a taggyűlést. A jelenlevők nagy tapsal jutalmazták a gyerekek szereplését. Majd Tóth Károly megköszönte a tanulóknak a szép szereplést, a tanároknak pedig a jó felkészítést.

Ezután Suti Lajos köszöntötte a megjelenteket. Tolmácsolta a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége részéről dr. Vas Tibor elnök, dr. Bódi István főtitkár és Szemerédi István (megyei szervezetünk instruktora) üdvözlését. Ünnepi beszéde további részében Suti Lajos értékelte a hódmezővásárhelyi körzeti csoport egyéves fennállása alatt elért eredményeket. Beszélt a sikeres munkáról, de rámutatott a hiányosságokra is. Az előadó ezután ismertette a következő évekre szóló munkatervet. Végezetül köszönetet mondott a körzet vezetőségének és tagságának a végzett munkaért, a város tanácsi és társadalmi szerveinek azért a segítségért, amelyet a hódmezővásárhelyi sorstársak érdekében nyújtottak.

Az ünnepi beszéd elhangzása után Szabó István, a makói körzet elnöke, majd a hódmezővásárhelyi tanácsi és társadalmi szervek küldöttei köszöntötték a taggyűlés résztvevőit és megígérték, hogy a jövőben is segíteni fogják a körzeti csoport munkáját.

A taggyűlés Tóth Károly zárószavával ért véget. A sorstársak és a vendégek ezután még sokáig elbeszélgettek egymással.

Barna Mihály

Sorstársaink Pilisvörösvárott

Bemutatjuk új tudósítónkat Aszódi László Antalt, aki folyóiratunk számára, elsősorban Pest megyei szervezetünk életéről küld híreket interjúkat, portrékat. Most első tudósítását közöljük.

*

A helybeli születésű és lakos, a 30 éves Fetter Teréz Pest megyei szervezetünk gyengénlátó tagja. Pilisvörösvárott szüleivel él, de Budapestre jár be dolgozni, ahol a Volán Trösztnél telefonalközpont-kezelő. Harmadik éve nagy lelkesedéssel végzi szervezői tevékenységét, hogy a településen élő 65 vak és gyengénlátó sorstársat egy megalakítandó alkörzetbe tömörítse. Alapszabályunk értelmében 50 tag szükséges az alkörzet megalakításához, eddig csak negyvenen jelentkeztek, akik viszont szoros sorstársi kapcsolatot tartanak fenn egymással. Mindig számíthatnak a községi tanács segítségére, a tanácsházán összejöveleikhez termet kapnak. Legtöbben inkább otthonában keresik fel Fetter Terézt, hiszen a faluban nevelkedett föl, sokan ismerik őt a sorstársak közül is személyesen. Ezekben a hol csoportos, hol otthoni kétszemélyes találkozókban, bizalmas és őszinte beszélgetéseken kiderül, kinek milyen támogatásra, közbenjárásra van szüksége. A fiatal tagtársnő ilyenkor, ha azt jónak látja, kimegy az érdekelt sorstárs otthonába is, ahol környezettanulmányt végez, szükség szerint elbeszélget a családtagokkal, ismerősökkel, szomszédokkal, hogy megfelelő képet kapjon a segítséget kérő életkörülményeiről, megállapíthassa az intézeti, vagy szociális otthoni elhelyezésre való indokoltságát. 1979-ben sikerült az egyik sorstársat szociális otthonban elhelyeztetnie.

Mint ismeretes Pilisvörösvárott német anyanyelvű nemzetiség is él. Teréz jól megérti őket, s a tagok is őt, hiszen gyermekkorra óta két nyelven beszél. Nyelvtudása tette lehetővé, hogy tolmácsként is tevékenykedett, egyebek között vakokat is kísért külföldre, legutóbb az NDK-ba, de ő maga is sokat utazik. Járt Olaszországban, Jugoszláviában, Ausztriában, s idén augusztusban ismét ausztriai—olaszországi körutazásra készül. Tapasztalatai, széles érdeklődési köre, fiatalsága, lelkes tettekészsége reméljük hamarosan révbé juttatja az új alkörzet megalakulását, bár feladata igen nehéz, hiszen többségében koros emberekről van szó. Szeretetteljes, türelmes munkával rá lehet venni a nem látó öregeket, hogy mind gyakrabban jelenjenek meg a nagyközség kulturális rendezvényein, vagy hogy később, saját csoportos összejöveleiken maguk is produkáljanak valami szórakoztatót, valami szépet, ami megismertetheti őket a közös munka, a közös siker élményével.

Klubfoglalkozások Orosházán

A Vakok és Gyengénlátók Békés megyei Szervezete Orosházi Körzeti Csoportjának tagjai minden hónap utolsó szerda délelőttjén klubfoglalkozásokon találkozhatnak egymással. Az összejövelekre a vöröskereszt szervezet székházában kerül sor, ahol igen szép számmal jelennek meg a sorstársak. Az eltelt egy év kedvező tapasztalata alapján a tagság klubfelelőst választott, amely tisztséget mindenki megelégedésére Kocsis Mihályné, orosházi sorstársnő tölti be.

A március 26-i találkozónak több programja volt. A klubfoglalkozást Rózsa Dezsóné, a körzeti csoport vezetője nyitotta meg. Majd Albel Gyula egy verset szavalt. Ezután Asztalos

VAK KÖLTŐK VERSEI

RÁCZ J. ZOLTÁN

JÁTÉK

Játék a szóval, és játék a tettel.
Tán észre sem veszed,
És játszol este, reggel.
Játék az árnyékkal, játék a
[fényvel]
A múlhatatlannak hitt, múltó
[szenvedéllyel].
Játék a mosoly, és játék
[a könny is,

Istvánné, az Orosházi Járási Vöröskereszt Szervezet titkára, megemlékezett hazánk felszabadulásának 35. évfordulójáról, összekapcsolva a XII. pártkongresszus munkájának méltatásával.

Majd az Orosházi Öregek Napközi Otthonának vezetője, Kiss Imréné beszélt az otthon életéről, kultúracsoporthuk pedig versekkel, dalokkal, harmonika- és citeraszólókkal szórakoztatta a zsúfolásig megtelt terem hallgatóságát. A műsort követően dr. Tóth Géza városi főorvos, az influenza járványról tartott előadást és válaszolt a feltett kérdésekre.

Az előadások után került sor a további klubfoglalkozások programjának ismertetésére. Április hónapban Vantara András, megyei szervezetünk titkára tart előadást Orosházán és a Békés megyei szervezet kultúracsoporthja is vendégszerepel. Az 1980-as év tervei között szerepel egy nagyszénási kirándulás, a foglalkozásokon pedig lesz szemészeti előadás, közlekedési tájékoztató a közlekedési hónap keretében, a gyógyszerek használatáról szóló ismertetés, és jogi előadás. Ellátogat a klubba a Csorvási Öregek Napközi Otthonának kultúracsoporthja is. A klub a gazdag programtervezetet megküldte a tagság részére.

Náfrádi Mihályné

Játszik a bolond, és játszik
 [a bölcs is,
 Játék a tűzzel és a fejeddél.
 A háború is játék, és játék a
 [fegyver.
 Mi lesz, ha egy szép nap,
 [játékát megunja
 az ember, a világot játékból
 [önmagára gyújtja.
 Játék a tettel és a szavakkal,
 A világért aggódó féltő
 [gondolattal.
 Ami tegnap jó volt, már elavult
 [mára.
 Új játék kell, játék,
 [életre halálra.

**VAK SZERZŐK
 PRÓZAI ALKOTÁSAI**

CSIKÓS ZSUZSA

A MOSTOHA

A kis irodaház kapuja gyors egymásutánban nyílt és csukódott. Négy óra elmúlt, hazafelé igyekeztek. A buszmegállóban még csoportokba verődve tárgyalták az ünnepség epizódjait, derűs vidám hangulatban voltak, újra fel-felnevettek az ünnepélyen elhangzott bohózatton. Kezükben virág, szemükben büszkeség és mosoly. Anyák.

A vidám hang csak akkor némul el amikor Irénke odaér. Fekete ruhája, és egész lényé maga a sikoltó fájdalom. Érzi, nem illik ebbe a zajos csoportba, mégis oda kívánczik, de csak gondolatban, mert léptei kitérnek. Magában áll, virág nincs a kezében, és ettől a gyászra még mélyebb. Anya ő is, csak az ő anyasága egy soha nem oldódó görcsös fájdalom.

Kilenc hónapja temette el huszonhat éves fiát. És milyen jó fiú volt.

A „volt”-tól sós íz szökken a szájában, keserű fájdalom a szívébe. Öt éve nős volt, a menyé is aranyos jó teremtés, nagyon szépen éltek. Ez az egy fia volt, nem akartak többet, ezt is harminchárom évesen szülte, elég későn. Aztán a műtétek. Tízéves korában derült ki, nyitott a szíve. Megoperálták, mennyi idegesség, aggodás, könny, sikerült a műtét. Reménykedtek. Amikor Jenci tizennyolc éves lett, már hitte, nem történhet semmi. És mégis az elmúlt nyáron, egyik reggel megígérte felhívja. A hívás késett, Irénke rátelefonált. A vonal túlsó végén beszéd, zaj, ajtócsapódások, valami idegenszerű szaladgálás. Aztán megkérdezték ki keresi? Az édesanyja, mondta kissé felháborodva ettől a tolakodó kíváncsiságtól. Kérem — mondta a hang — asszonyom szomorú hírt kell közölnöm önnel, a fia meghalt. A lélegzete elakadt, a szíve megdermedt, nem fogta fel a hírt, aztán mire elért a tudathoz már csak a megszakadt vonal bűgása hangzott. Ne-e-m! Ne-e-em i-i-gaz! Üvöltött fel, hogy aztán hangtalan, eszméletlenségbe zuhanjon. Igen. Ennek a szörnyűségnek már kilenc hónapja. Olyan volt a színes ruhás vidám asszonyok közt, mint fehér galambok közt a fekete varjú. A temetés után három hétre meghalt a kisunokája, aki meg sem született. Menyének négyhónapos terhesége nem bírta ki a férj, és az apa elvesztését, lefogyott a kettős csapás megviselte, majdnem belehalt. Isten, nem lehetsz ennyire kegyetlen! Zokogta akkor éjszakákon át. Elvetted a fiam, az unokám meg sem született máris árva lett, aztán

meghalt mielőtt megszületett volna, és most azt is el akarod vinni aki egyetlen láncszem. ha ránézek, tudom, anya vagyok, hiszen ő a fiam felesége, a menyem, a lányom is.

A seb nem hegedt. Azóta is mindig friss virág áll a síron, és a szobában is Jenci képe előtt. A könnyek nem akarnak apadni, a seb újra meg újra feltépődik. Az első karácsony, az első újesztendő — nélküle! Öregségünk derűje, vigasza lehetett volna, az úrt, amit hagyott nem lehet már soha kitölteni. Arcán csendesen folytak a könnyek, nem törölte le, észre se vette, befelé nézett, nem látta, nem hallotta a környeztet. Érintésre rezzent fel, mint aki most ébred. Arra fordult, ahonnan megérintették. A menyé Ani állt ott, nagy csokor vörös szegfűvel. Csókolom édesanya, és gratulálok — mondta — aztán belekarolt, gyengén húzta. Menjünk, apuka vár. Irénke, mintha ettől a jóleső szeretettől mégjobban megfájdult volna az a seb, felzokogott. Cikám, Ancikám, én kislányom, fogadott édes mostoha gyermekem — zokogta, és már nem is tudta miket mond, csak sírt, gáttalanul, mélyről, fájón. Aztán egymásba karoltak, és lassan megindultak, mint két sötét kereszt, egymást támogatva, egymásra vigyázva, mert közös volt bennük, akit szerettek, aki elment örökre. Az egyik még, a másik már nem szerethetett fájdalom nélkül, mert mindketten temettek, fiút, férjet, unokát. Távolodó alakjuk, mint fekete felhő a kék égen, élesen kiütkezött, és mint kicsorduló vér, világított Irénke kezében a szegfűcsokor.



Télutói ajándék

(Kürti András — Nők Lapja 1980/11. szám)

Villamosan ismerkedtünk meg, a 4—6-oson, aztán pár métert mentünk együtt gyalog, és autóbuzson is csak egy megállónyit. Nem volt ez igazi megismerkedés, még csak be sem mutatkoztunk egymásnak, egy kis beszélgetés volt csak.

Nekem mégis élmény marad.

Amint utána néztem a buszból, amint fürgén kopogtatva fehér botjával a járda kövét, eltávolodott... azt éreztem, hogy jó sorsom egy csodálatos öreg fickóval hozott össze, hogy szép télutói ajándék volt az az öt perc, amelyet vele töltöttem.

Fehér botot említettem, igen vak volt az illető, olyan hatvan-hatvanöt éves, inkább alacsony, mint középtermetű férfi.

A 4—6-os villamos peronján szólított meg, amikor becsörömpöltünk a Blaha Lujza térre.

— Megkérhetném, hogy segítsen leszállni?

A járdaszigeten aztán én kérdeztem tőle:

— Merre tovább?

— Az aluljáróhoz, ha lenne szíves... A fekete hetes busz megállójához igyekszem.

— Nem csodálom. Mert én elég szerencsés ember vagyok. Mindenben, tessék elhinni. Ma is biztosan mindenüt beüt... Inkább én karolnék magába, ha megengedi, úgy még biztosabban mozgok a lépcsőn... Szóval ma reggel is, amikor kinyitom az ablakomat, hát micsoda jó levegő, micsoda ragyogó jó idő, talán már a nap is süt egy kicsit. Rögtön tudtam, egy frászt üldögélek én egész nap a négy fal között ilyen jó időben! Inkább kiugrom az Ügetőre.

Akkor már fölfelé lépdeltünk, ki az aluljá-

róból, engem meg úgy meghökkentett az utolsó mondat, hogy megtorpantam egy pillanatra.

— Az Ügetőre?

— Oda bizony. De mehetünk bátran, nem kell engem pihentetni, engem ez a kis lépcsőzés nem fáraszt el, én vasból vagyok. Ami pedig az Ügetőt illeti, hát ott szabad levegőn vagyok, nem igaz?... Megsúgom magának, azért igazából ez csak alibi. Az a szitu, hogy jól érzem magamat, ha sok ember nyüzsög körülöttem, szeretem a lármát, a zshivajt, a beszélgetést. Arról pláne nem is beszélve, hogy bolondulok a lovakért...

Közben odaértünk a buszmegállóhoz, szinte végszóra épp egy fekete hetes futott be, nem is voltak sokan, fölkapaszkodtunk.

— Talán — érdeklődtem óvatosan — játszik is az Ügetőn?

Rábólintott.

— Ma mindenképpen. Nem szoktam mindig, de ma föltétlenül. Mert, hogy olyan jól indult a mai napom. Egy tizest biztosan földobok. Talán megfiadzik.

Tovább faggatództam:

— És hogyan van ez? Már otthon el tetszik dönteni, ki tetszik spekulálni, hogy melyik lóra, melyik fogatra kell fogadni?

Megrázza a fejét.

— Oh, soha! Nem, nekem egészen más a szisztémám. Ha én kimegyek az Ügetőre, soha nem határozom el előre, soha nem döntöm el már otthon, hogy melyik pacira teszek. Inkább szép nyugodtan tájékozodom a helyszínen, előbb mindig körülnézek egy kicsit...

— Köszönöm a segítségét, én itt már szállok is le.

És lelépett, elindult, fürgén kopogtatva a fehér botjával a járda kövét, hogy mielőbb átszállhasson a trolira, mielőbb kint legyen a pályán, mielőbb egy kicsit körülnézhesen...

Hogy aztán földobjon egy tizest.

VÁNDOR TAMÁS

Antwerpeni séták

I. RÉSZ

Kegyetlen óriás élt egykor a Schelde folyó partján. Amikor hajó közeledett, bement a vízbe és vámot szabott ki a hajósoknak. Aki megtagadta a vám kifizetését, annak kitépte a kezét és a vízbe dobta. „Kezet dobni” flamandul „hand werpen”...

Az óriást végül egy Brabo nevű ifjú győzte le: kiszakította az óriás kezét és a vízbe vetette. Innen a város neve (Antwerpen) és azóta látható a vá-

ros címerében kétoldalt egy-egy kéz.

Az antwerpeniek minden külföldinek elmesélik e kedves kis legendát, a régi városközpont főtere közepén álló Quentin Metsys kút tetején a legendás Brabo szobra magasodik.

A Vakok Jóléti Világtanácsa közgyűlésének résztvevői az egész napos konferenciák után örömmel ismerkedtek Belgium egyik legszebb városával. Az 1979 augusztus hónapban megtartott közgyűlésről dr. Vas Tibor professzor, a VGYOSZ elnöke részletesen beszámolt a Vakok Világa olvasóinak, én a várost szeretném az érdeklődőknek bemutatni. Az Amszterdam—Páris közötti hatsávós autót

mellett állt 15 emeletes szállodánk, amely az EuroCrest nevet viseli. A szálloda egy külvárosban épült, ahol az egykori nagybirtokokat alakították át közparkokká. Kellemes sétákat tehattunk a 120 hektár területű Nachtegalen parkban, ahol a faóriások között földszintes villák, kis kertek húzódtak meg. És mindenütt gondozott élősövények, ragyogó tisztaság, jó levegő. Sétáink során gyakran kerülgettek minket kerékpárok, melyek a gépkocsik mellett fő közlekedési eszköznek számítanak.

Autóbuszszal 15 perc alatt elértük a régi városközpontot, a Grote Markt (Nagy piac) közepi hangulatot idéző szűk ut-

cácskái. Az autóbusz végállomástól elindulva, szorgalmasan kerülgetve a járdák közepéig kinyúló éttérmekek teraszait hamarosan kijutottunk a Schelde folyó partjára. Kezdjük innen az ismerkedést Antwerpennel, németalföld egyik legsajátosabb múltú városával.

Az Északi-tengerbe folyó Schelde torkolatánál alakult ki a város. Több évszázadon át neve ismeretlen volt, azonban egy XIV. századi természeti katasztrófa elősegítette Antwerpen felemelkedését. A tenger betört a szárazföldre és annyira kiszélesítette a Schelde torkolatát, hogy az eddigi csendes kikötő, tengeri kikötő rangjára emelkedett. A kikötő vonzotta az olasz és angol hajókat, majd megjelentek a portugálok is. Ez magával hozta a kereskedelem fejlődését. Antwerpen piacán cserélt gazdát az angol posztó és az addig is ismert flandriai vászon; rövidesen a város lett a portugál fűszerkereskedelem európai középpontja. 1531-ben megnyílt a világ első börzéje, az olasz és angol bankároknál uralkodók és vállalkozók, kereskedők kaphattak hiteleket. Egykorú adatok szerint naponta a kikötőben 400 hajót fogadtak, hetente 4000 szekér hordta és vitte a piacon adott-vett távolkeleti fűszert, az Amerikából szállított ezüstöt.

Gazdag kereskedők és külföldi követek telepedtek le Antwerpenben, soha nem látott építkezések kezdődtek. Mintha a nevét mindenki egy-egy palotával akarta volna megörökíteni az utókor számára.

A városban új eljárást dolgoztak ki a drágakövek megmunkálására, fellendült az azóta is világhírű antwerpeni gyémántművesség.

A dúsgazdag kereskedőváros lakóinak emlékét idézte először elénk a régi városközpontban emelt Vrouwe Kerk, a székesegyház. A templom építését ugyan 1352-ben kezdték el, de csak 1530-ban fejezték be. Templom, de ugyanakkor a világ egyik leggazdagabb múzeuma is. Az alapjaiban gótikus székesegyház méreteire jellemző, hogy egyik tornyában 47 harang adja az óránként hall-

ható harangjátékot. A katedrális hajóiban festmények, márványszobrok és síremlékek váltakoznak. A flamand és reneszánsz kor európai remekeit láthattuk egybegyűjtve. Murillo, Otto Venius és Quellin vallásos képeit a katedrális minden látogatója megcsodálta, de senki nem vonhatta ki magát a főoltáron és a kerecszhajókban álló Rubens képek hatása alól sem. Az itt levő Krisztus levételét a keresztről, a Keresztre feszítést és Mária mennybemenetelét, valamint Krisztus feltámadását a mester főműveként tartják számon.

A székesegyház falához épült korabeli apró házacskákban ma emléktárgyakat árulnak a turisták részére. A katedrális körüli szűk utcákban nincsen gépkocsiközlekedés. Szorosan egymás mellett teraszos éttérmekek, ahol pihenő antwerpeniek és külföldiek gyönyörködnek az utca forgatagában. Nézelődni való akadt bőven! Hol két fiatal jelent meg, cilinderüket a földre téve fuvolán és hegedűn alkalmi zenét szolgáltatva, hol pedig öreg verklis bácsi nyekeregte rozzant masináját, melynek tetején egy makimajom ült és félre nem érhető célzattal egy pléhtányért nyújtott az arra járók elé.

A katedrális közelében áll a Stadhuis, a Városháza. A reneszánsz kor izlésének és a város polgárai gazdagságának megfelelően különféle színű márványból épített homlokzatú épület mellett elhaladva csodálhattuk a tér házait. A teret szegélyező épületek az egykori antwerpeni céhek székházai voltak. A ház földszintjén a cég jellegének megfelelő tevékenységet folytattak (árusítás, kereskedelmi tárgyalások, a tulajdonosok egymással versenyezve díszítették az épületeiket. Kívül és belül freskók, szobrok, díszes céhtáblák és márvány reprezentálta a cég gazdagságát a városba érkező idegeneknek, a külföldi kereskedőknek.

A Főtérről tovább haladva ismét elénk tárulkozott a Schelde partja, amely enyhe kanyarulatokkal öleli át a várost. Tömör falakkal, felvonóhíddal, a hidat komoran övező őrtornyok-

kal magasodott a Steen. A parti kis erdőben kapott helyet a Tengerészeti Múzeum, ahol régi térképek, hajómodellek és korhű felszerelések révén mutatják be a látogatóknak a hajózás fejlődését. Az épület mögött a partra vontatott, használaton kívüli hajókon önfelédten játszadoztak a gyermekek.

A Steen belseje eredeti állapotban fogadja a belépőket. Vastag falak, szűk lőrészzerű ablakok, kanyargós csigalépcsők, amelyeken egyszerre csak egy ember tud elférni, idézik a középkor komor hangulatát. A szűk udvaron magasodó kőkereszt az épületben megfordulókat Antwerpen legsötétebb időszakára emlékezteti.

A terjeszkedő spanyolok V. Károly uralma alatt megszállták a németalföldet és kegyetlen hadjáratot indítottak a protestánsok ellen.

II. Fülöp Németalföldre is kiterjesztette a spanyol inkvizíció tevékenységét, amely kínzásokkal, kivégzésekkel és vagyonekobzásokkal tette gyűlöletessé nevét.

A XV. és XVI. században a Steen lett a spanyol inkvizíció székhelye; az udvaron emelt és messziről jól látható kőkereszt szimbóluma volt az esztelen üldöztetéseknek.

A spanyol uralom rémségei nemcsak a protestánsokat sújtották, hanem az egész népet. Az elnyomók által „koldus”-nak nevezett németalföldiek 1566-ban Orániai Vilmos vezetésével szabadságharcot kezdtek a spanyolokkal szemben. II. Fülöp a vérengző Alba herceget nevezte ki helytartónak, aki túltett elődein is.

A „koldusok” győzelmeinek hatására és követelésére ugyan 1573-ban Alba herceget visszarendelték, azonban a spanyol zsoldosok feldúlták Antwerpent. 7000 halott, teljesen kifosztott város, felgyújtott épületek maradtak a spanyolok nyomában. A többi flamand város Antwerpen elpusztítása miatt csatlakozott a további felkeléshez, azonban maga a város többé soha sem tudta visszanyerni régi pompáját és hatalmát.

(Folytatjuk;

II. Rész: Rubens földi paradicsoma)



KISZLER JÓZSEF, DR. CSABAY LÁSZLÓNÉ, NAGY GYULA, DR. CSOCSÁN LÁSZLÓNÉ,
HITTIG ÁGOSTON, MONTÁGH IMRÉNÉ

Beszámoló a Magyar Gyógypedagógusok által szervezett Svédországi tanulmányútról

A Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete szervezésének keretében alkalom nyílt arra, hogy 1977. május 21. és 31. között egy önköltséges tanulmányút során a gyakorlatban is megismerjük a svéd speciál pedagógiai rendszer működését, kapcsolatát az oktatásügy egészével és a gyógypedagógusok feladatait, foglalkoztatásuk módját. A csoport résztvevői Kiszler József csoportvezető (Iregszemcsei Kisegítő Iskola és Nevelőotthon igazgatója), Hittig Ágoston (Bp. Csalogány utcai Foglalkoztató Iskola és Nevelőotthon igazgatója), Nagy Gyula (Békéscsabai Kisegítő Iskola igazgatója), dr. Csocsán Lászlóné (Bp. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Tiflopedagógiai Tanszékének adjunktusa), Montagh Imréné logopédus és dr. Csabay Lászlóné (Bp. Gyengénlátók Általános Iskolája és Nevelőotthona) voltak.

Hét gyógypedagógiai intézményben és négy általános iskolában folyó munka megismerése, valamint Norrköping város tanácsának művelődési osztályán és Linköping megyei művelődésügyi főigazgatóságán kapott tájékoztatás alapján tapasztalatainkat az alábbiakban foglathatjuk össze:

A gyógypedagógus képzésről

Gyógypedagógus tanári szakra pedagógusképző intézményben az a pedagógus jelentkezhet, aki ötéves szakmai gyakorlattal már rendelkezik. A szakképzés időtartama egy, másfél, két év, attól függően, hogy az illető pedagógus a fogyatékoság milyen jellegű ágazatához kíván szakképesítést szerezni. A szakképesítés megszerzésére fordított idő alatt fizetéses tanulmányi szabadság jár.

A gyógypedagógus órákedvezményt és magasabb illetményt kap. Minthogy azonban a később részletezett okok miatt tömegesen alkalmazott gyógypedagógusok szakképzését nem győzik, de a kedvezmények juttatását nem is kötik gyógypedagógiai szakképesítéshez, igen sokan működnek képesítés nélkül.

A képzés témakörébe tartozik még az ún. „szabad idő pedagógus”-képzés. Ezt a jellegű képesítést vagy szakközépiskolában, vagy érettségi után 1—1/2 éves tanfolyamon lehet megszerezni. Munkakörükhöz tartozik a gyógype-

dagógus melletti asszisztensi teendők ellátása, valamint a tanulók szabad idejének tervezése, szervezése, a foglalkozások vezetése.

A „szabad idő pedagógusok” foglalkoztatása kettős célt szolgál: egyrészt alapvető pedagógiai ismeretekkel rendelkező, a különböző korosztályú gyermekek tanórán kívüli foglalkoztatásához értő szakemberekre bízzák a tanulókat, másrészt a nagy állami költséggel és hosszú tanulmányi idővel képzett tanárokat a tantervi feladatok végrehajtásának szolgálatába állíthatják, elkerülve ezzel azt, hogy osztályokban, csoportokban pedagógiai képesítéssel nem rendelkezők tanítsanak, tananyagot, tantárgyakat.

A fogyatékosok integrálásáról

A fogyatékosok integrálásának rendszere abból a társadalmi szemléletről fakad, miszerint minden ember egyenlő, és születésétől haláláig egyenlő joga van a művelődéshez is. Ennek alapján az iskolákat úgy kell szervezni, hogy a művelődéshez való jogot biztosítsa, mégpedig egyéni képességekhez alkalmazkodva.

Az elv gyakorlati érvényesítése a következő iskolarendszert hozta létre:

1. A kötelező 9 osztályos iskola mindenki számára nyitott. Minden tanköteles korút a körzetileg illetékes iskolába kell beiratni, ahol egyéni képességek és fejlesztési tervek alapján foglalkoznak a tanulókkal. Az egyes tantárgyakban a tehetségeseket, illetve a gyengén haladókat vagy horizontálisan vagy vertikálisan kialakított csoportokban fejlesztik. Pl. horizontálisan úgy hoznak létre matematikai csoportokat, hogy az első vagy második teljesítési ciklus tanulóit képességek szerint és nem osztályonkénti csoportokban oktatják. A vertikális megoldásban a párhuzamos osztályokból alakítanak ki képességek szerinti csoportokat. A gyengékkel a tananyag legszűkebb rétegét, a közepesekkel az átlagosan előírt ismereteket sajátítatják el, a legtehetségesebbeknek pedig a részükről is erőfeszítést kívánó szélesebb körű és átlagon felüli ismereteket nyújtanak. A képességek szerinti fejlesztés gyakorlata még nem általános, és nem minden tantárgyra kidolgozottan érvényes.



Azok, a súlyosabb érzékszervi és könnyebb értelmi fogyatékosok, akik csak egyéni foglalkoztatás útján képesek elsajátítani az egyes tantárgyak anyagát, vagy annak akár csak egy részét is, gyógypedagógiai oktatásban részesülnek. Ez azt jelenti, hogy az általános iskolán belül működik a gyógypedagógus olyan módon, hogy nem külön vezet osztályt, hanem külön foglalkozik a fogyatékos tanulóval abban az időben, amikor az adott osztály olyan tárgyat tanul, amiben az illető gyerek nem tud lépést tartani osztálytársai haladásával. Ezt a fejlesztést **klinikai formának** nevezik. Klinikai oktatásban, nevelésben részesülnek mindazok, akik az átlagos követelménytől a meg nem felelés irányában eltérnek. Így egyéni gyógypedagógiai foglalkoztatásban részesülnek az értelmileg elmaradottak (debilisek), a gyengénlátók, nagyothallók, beszédhibások, mozgásfogyatékosok, érzelmi és magatartási rendellenességgel küzdők, valamint a szociális beilleszkedési zavart mutatók. E tanulók köre az iskoláskorúaknak mintegy 30⁰/₀-át teszi ki. (A gyógypedagógiai segítség egészen a gimnáziumi érettségig terjedhet). Hogy kik kapjanak gyógypedagógiai foglalkoztatást, azt bizottság dönti el. Tagjai: gyógypedagógus, pszichológus, szakorvos, körzeti iskolák igazgatója és a szociális gondozó. A határozat ellen a szülő fellebezhet.

A tanulóknak és szülőknél a gyógypedagógiai foglalkoztatás nem kelt ellenérzést, mivel egyrészt igen sokféle tanuló részesül ilyen jellegű fejlesztésben és így általánosan elfogadott, másrészt a gyermekek számára kellemes, túlterheléstől mentes körülmények között történik a tanulók érdekeit szolgáló fejlesztés.

Így megtörténhet, hogy egy enyhe debilis tanuló általános iskolai vagy érettségi bizonyítványt kap. Amely tantárgyából nem tudta a követelményt teljesíteni, ott a megjegyzés rovatban feltüntetik, hogy mely osztályfokig jutott el az illető tárgyból.

Az integráció ilyen formájának több előnyét ismertük meg. Ilyen pl.: egy esetleges téves szelekció miatt nem kerülhet illetéktelenül egy gyermek sem a fogyatékosok körébe; nincsenek visszaillesztési gondok; a jelenkor tanulóifjúsága, a későbbi felnőtt-társadalom természetes módon veszi tudomásul a fogyatékoság vagy különbözőség tényét.

A társadalom így formált fogyatékoság iránti attitűdjét leegyszerűsíti a sérültek társadalomba, munkába illeszkedését. Végül: igen sok nevelési probléma kiiktatható azáltal, hogy a fogyatékos is mindvégig saját korosztályú csoportjában marad és halad mindazon tárgyakból, ahol produkálni képes, — pl. készségi tárgyakban — azaz a túlkorosság igen sok szempontból hátrányos követelménye kiküszöbölődik.

Hátránya a szervezési formának, hogy rendkívül költséges, sok pedagógust tesz szükségessé és a munkarend összeállítása külön szakértelmet kíván.

2. Gyógypedagógiai osztályokba azok a tanulók kerülnek, akik olyan súlyos értelmi fogyatékosok (imbecillisek), érzékszervi vagy többszörösen fogyatékosok, akik semmilyen téren nem képesek az épekkel való együttaladásra. A csoportok létszáma 4—6 fő. A foglalkozást a gyógypedagógus és az asszisztens végzi. Külön tantervvel rendelkeznek, amelynek legfőbb követelménye az önállóságra, önkiszolgálásra szoktatás, valamint a munkára való alkalmassá tétel.

A legsúlyosabb fogyatékosok foglalkoztatásának is vezérelve a fejlesztés. Ennek érdekében minden személyi és tárgyi feltételt biztosítanak, helyenként már olyan mértékben, ami már a fejlesztés lehetőségét tekintve az irrealitás érzetét kelti. Fejlesztésüket külön tanterv alapján biztosítják.

A tanulók foglalkoztatásáról

A tanítási hét ötnapos, a heti órák száma általában 36. Ennek következtében a déli ebéd-szünet után egy vagy két órában délután is van tanítás. Délutáni, napközis foglalkoztatás igen kevés iskolában ismert, a jelenlegi reformtervek foglalkoznak az általános megszervezésével. Az iskola teljesen igényes, beleértve a tanterrellátást, tanítási idő alatti étkeztetést, sőt a tanulókat iskolába szállító buszok, taxik költségét is.

A munkára nevelésről

Az iskolák általában fontos feladatnak tekintik a pályaválasztás előkészítését, a munkára nevelést. Már a második fejlesztési ciklusban (4—6. osztály) többféle munkavégzést írnak elő a tantervek (fém megmunkálását, famunkákat, műanyagokkal való bánást, háztartási gyakorlatokat, textilneműek szabás-varrását) fiúk és lányok számára egyaránt kötelező módon. A harmadik fejlesztési szakaszban (7—9. osztály) fakultatíve lehet orientálódni, s a választott munkaterületen a legkorszerűbb szerszámok, gépek állnak a tanulók rendelkezésére szakoktatói vezetéssel. Az iskolák műhelyei a felszerelés 10⁰/₀-án olyan módosítást eszközölnek, hogy a különféle fogyatékosok is bánni tudjanak a gépekkel. Erre a korábban ismertetett integráció miatt van szükség.

A külön nevelt súlyos fogyatékosok számára is korszerűen, sokrétű munkára nevelést megengedő műhelyeket láttunk.

A munkára állítást illetően azonban gondokról is hallottunk. A munkanélküliség miatt az alkalmazásnál előnyben részesítik az épeket, ami miatt az alapos előkészítés ellenére sem biztosított a sérültek foglalkoztatása.



Az iskolák felszereléséről

Az új iskolák esetében már maga az épület tervezése is az iskolarendszert szolgálja. A nagyobb tantermek mellett kisebb szobákban folyhat a klinikai foglalkoztatás. Töreksenek a lemosható, sima felületű, könnyen kezelhető berendezésre.

A külön nevelt fogyatékosok igényeit figyelembe véve az épület kényelmi célokat is szolgál akár az önkiszolgálást, akár a közlekedést vagy tárgyhasználatot tekintve. Különösen a mozgássérültek és vakok iskolájában találkoztunk speciális kivitelezéssel. A régi iskolákat átalakításokkal vagy több esetben létszámcökkentéssel teszik alkalmassá az új rend szerinti oktatásra. Új iskola építésére vonatkozó igényeket a járási igazgatóság terjeszti elő, igazodva a gazdasági ötéves tervekhez.

Az osztályok technikai felszereltsége korszerű és sokrétű.

Az új eszközök vagy segédanyagok megjelenetéséről a járási oktatástechnikai központ gondoskodik. A központ részben maga tervez, részben pedig külföldi szabadalmakat vásárol, vagy kész eszközöket importál. A tanszerellátásban teljesen egyenlő arányban gondoskodnak az évekről és a különböző fogyatékosokról. Az újdonságokból kiállításokat rendeznek, prospektusokat juttatnak az iskolákba, szaklapokban közölnek ismertetések. A központban bármely pedagógus tájékozódhat és igényelheti a szükséges felszerelést.

Gondoskodás az állami gondozottakról, fogyatékosokról

A hazánkban ismert intézeti elhelyezés megszűnőben van. Az állami gondozottak nagy részét — akár ép, akár sérült — igyekeznek családnál elhelyezni, ami a tájékoztatás szerint nem okoz problémát. A gyerekek más részét családi közösséget utánzó módon lakásokban helyezik el. Pl. egy négyszobás lakásban él 5 fogyatékos tanuló, 5 felnőtt gondozása mellett. A gyerekek különböző korúak és neműek, a felnőttek szintén. Az ilyen „családok” önállóak. A gyerekeket délelőtt autó vagy autóbusz viszi az iskolába, amíg két felnőtt takarít, főz. Délután ismét két felnőtt foglalkozik a gyerekekkel, majd éjszaka egy gondozó marad a háznál.

Ezzel a szervezéssel az önálló életvitelre kívánják előkészíteni a család nélkül felnövő gyerekeket.

Intézeti elhelyezésről csupán a teljesen vakok és süketek esetében hallottunk, de körükben is csökkenő tendenciával, cél a kislakásos elhelyezés.

A tanköteles korban tett intézkedések eleve azt célozzák, hogy a sérültek is önmaguk eltartására, önálló életvitelre legyenek képesek. 21 éves korig maradhatnak iskolai jellegű foglalkoztatásban, gondozásban. Ez idő alatt megfelelő szervek töreksenek munkába állítani a fogyatékosokat, vagy számukra védett munkahelyeket kialakítani. Ezeket a munkahelyeken további — a fogyatékosok következményeit csökkentő — foglalkoztatásról is gondoskodás történik. Az épülő lakótelepeken általában 10—15 lakást kifejezetten a róluk való gondoskodás szempontjából alakítanak ki.

Az önálló életvitelre alkalmatlan személyekkel való törődést különféle szociális intézmények végzik. Valamennyi sérült személy a szociális juttatások különféle formáiból szükség szerint részesül.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy tapasztalatszerzésünk igen hasznos és tanulságos volt. Olyan iskolaszervezést ismerhettünk meg, mely messzemenően a fejlesztés és integráció elveire épül, a fogyatékosok jogait érvényesítő szándékkal. Különösen elgondolkoztató az enyhe debilisek, határesetek, könnyű érzékszervi és mozgásfogyatékosok integrálási lehetősége hazai körülmények között is, a szelekciós hibák elkerülése, valamint a későbbi beillesztési gondok enyhítése miatt.

A meglátogatott intézmények felszereltsége, szervezettsége, légköre azt éreztette, hogy Svédországban az oktatásügy egyik legfontosabb állami feladat, s nevelők minden rétege magas erkölcsi megbecsülést élvez.

Csoportunk gazdag és tartalmas programjának szervezéséért **Sven Lindahl** urat illeti köszönet, aki a Svéd Speciálpedagógusok Egyesülete részéről vállalta a tapasztalatcsere lebonyolítását. Norrköping város polgármestere fogadással tisztelte meg csoportunkat, mely alkalommal a magyar zászlót is kitűzték. Látogatásunkról a helyi lapok is hírt adtak.

Nemcsak szakmai tapasztalatok szerzésére adott lehetőséget utunk, hanem — mivel kollégáknál kaptunk elhelyezést — megismerhettük a svéd családok mindennapi életét is. A szíves vendéglátás, az érdeklődéseinkre adott készséges felvilágosítások sora, az ország lehetőségeihez mért sokoldalú bemutatása jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a sok szakmai program mellett a svéd népről is igen rokonszenves emlékekkel és tartós szakmai, emberi barátsággal térjünk haza.

A szakmai út lehetőségéért, szervezéséért köszönetet mondunk a MAGYE elnökségének, az Országos Ösztöndíj Tanácsnak, az Oktatási Minisztériumnak és a résztvevők feletteseinek, akik rendkívüli szabadságot biztosítottak részünkre.

Úgyanakkor javasoljuk, hogy a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete vezetői a jövőben is szervezzenek hasonló tapasztalatcsereket. A leginkább célszerű az lenne, ha a MA-



GYE és a Svéd Speciálpedagógusok Egyesülete közötti megállapodások részeként rendszeressé válhatnak a tapasztalatcserek; évenként egy-egy csoport utazna mindkét országból. Úgy véljük, hogy az utazók körének bővítése, szakmánk valamennyi részterületének képviselőit bevonva az utazók körébe, jelentős haszonnal kecsegtet a mindennapi gyógypedagógiai munka tartalmi fejlesztéséhez.

Csoportunk minden tekintetben megelégedéssel tért haza és azon leszünk, hogy élménybeszámolók és írásos beszámolók révén is közkinccsé tegyük tapasztalatainkat.

Száz évvel ezelőtt, 1880. jún. 27-én született az Egyesült Államokban H. Keller világhírű siketvak író, közi-író és neves közéleti személyiség. Életútja elválaszthatatlanul egybefonódott a siketvakok nevelésének, társadalmi érvénysülésének ügyével. 1968. jún. 1-én lezárult eredményekben gazdag pályája, mely meggyőzően bizonyította: milyen nagyszerű teljesítményekre képes az áldozatkész és szakszerű nevelés, ha sikerül a siketvak egyén aktivitását kiváltania, ha párosul annak akaraterével, küzdeni tudásával, tehetségével. H. Keller neve, tevékenysége fogalom, szinte jelképpé vált, mert minden sikere a siketvakok nevelhetőségének eredményességébe vetett pedagógiai optimizmus pozíciót igazolta, erősítette.

A siketvakok képezhetőségének lehetőségéről a XVIII. sz.-ban Ch. M. de l'Épée és tanítványa dr. J. Sicard már meg voltak győződve. A XIX. sz.-ban pedig a siketvakokkal való individuális foglalkozás kísérleteiről és egyes esetekben kiváló eredményeiről értesülhettünk. S. G. Howe a Perkins Intézet igazgatója Laura Bridgman nevű siketvak növendékét az egyeztetés módszerével megtanította a Braille-ábécére és a siketek „ujj-ábécéjének” elsajátítására. H. Hírzel elsőként tanította Eduard Meystre nevű tanítványát hangbeszédre.

Ezek az előzmények fontosak H. Keller életútjának megértéséhez. Helen 19 hónapos korában vesztette el látását és hallását. Jó családi körülményeinek, felvilágosult szüleinek, vitalitásának köszönhető, hogy — az akkori viszonyokhoz képest — korán, 7 éves korban elvitték M. Anagnoshoz, a Perkins Intézet igazgatójához, aki egykori tanítványát, A. Sullivant bízta meg Helen nevelésével. Anagnos figyelemmel kísér-

te Helen fejlődését és erről a közvéleményt is informálta.

Miss A. Sullivan — aki 20 éves volt ekkor — a foglalkozás kezdetétől alkalmazta a siketek ujj-ábécéjét. Tárgyakat érzékeltetett és azok nevének jeleit Helen kezébe írta. Annak felismerése azonban, hogy a tenyerébe írt jelek az ismert tárgyak nevét jelentik, csak hosszas próbálkozás után járt sikerrel. A „tárgy-szimbólum” a jel és a jelölt, a jel és jelentés kapcsolatának megértése minőségi ugrást jelentett Helen életében. Lehetővé vált számára a környezettel való kommunikáció és ezzel elszigeteltségének feloldása. Helen fejlődésében a tapintás, a mozgás mellett a szaglás is szerepet játszott, tehát az összes ép érzékelési terület és természetesen kiváló intellektusa. Megtanulta a Braille-írást, -olvasást, majd 1890-ben Sarah Fuller tanárnő irányításával a hangos beszédet is elsajátította. Az angol nyelv mellett később franciául, németül, latinul és görögül is megtanult beszélni. Beszéde azonban a laikusok számára — akik nem fordultak meg gyakran beszélni tudó siketek között — nehezen érthető maradt. Erről Heródek Károly a Vakok Intézetének egykori igazgatója is írt, aki 1931-ben halotta H. Kellert előadni.

Nyilvános rendes főiskolára iratkozott be és tanulmányait kitüntetéssel végezte. Foglalkozott a matematika, a történelem, a filozófia problémáival, de fő érdeklődési köre az irodalom maradt. Minderről maga számolt be, *The Story of My Life* című önéletrajzában. (New York, 1904.) Önéletrajzát számos nyelvre lefordították, magyarul dr. Boros György tolmácsolta. (Keller Helén siketnéma-vak leány önéletrajza, Franklin, 1905.)

DR. TÓTH GYÖRGY

Helen Keller emlékére

H. Keller a Hammond-féle írógép alkalmazásával 1923-tól önállóan, másoktól függetlenül végezhetett írói tevékenységét. Irodalmi fejlődésében sokat köszönhetett kezdetben M. Anagnos támogatásának, majd főleg Mark Twain barátságának.

A laikus közvélemény H. Kellert csodalénynek tekintette. A róla kialakított tévedések, túlzások, legendák, illúziók szétosztatásában maga járt elől második önéletrajzi munkájában: „Az élet viharában”. (Német címe: *Mitten im Lebens Strom*). Cáfolta azt, mintha könnyen tanult volna meg beszélni, vagy azt, hogy tíz lecke után már tudott volna angolul. Őszintén vallott gondjairól, problémáiról és nem csodalénynek, hanem izig-vérig embernek mutatkozott. Beszámolt vívódásairól: pl. viszolygásairól, ha nyilvános előadást kellett tartania vagy ismeretlen embereket mutattak be neki stb.

1923-tól bekapcsolódott az Amerikai Vakok Szövetségének munkájába. Beutazta az öt kontinenst és agítált sorstársai, a látássérültek, minden sérült ember érdekében. Férjhez ment és kora kiemelkedő személyiségei fogadták barátságukba: A. G. Bell, T. A. Edison, Ch. S. Chaplin, Rabindranath Tagóre, Mark Twain és sokan mások.

Hosszú élete során állandóan anyagi gondokkal küzdött, de mindig akadtak barátai akik támogatták. (Pl. A. Carnegie) Híres volt sajátos, megharcolt optimizmusáról. Erről már 1910-ben könyvecske jelent meg Petrográdon. Szívesen olvasták optimista hangvételű írásait, amelyekhez saját élete volt a fedezet. Főbb műveit — az említetteken kívül — Török András nyomán közöljük: *Kifelé a sötétből* (1913), *Helen Keller naplója 1936—37* (1938), *Hittel higgyünk* (1940), *Tanár* (A.

„CSAK A DALLAMOT LÁTOM”

(MEGJELENT A HEVES MEGYEI NÉPÚJSÁG 1980. MÁRCIUS 13-I SZÁMÁBAN.)

Sullivanról 1955), A nyitott kapu (1957). (V. ö. Világirodalmi Lexikon VI. köt., Akadémiai, 1979. 157. old.)

1936-ig — tanárnője haláláig — A. Sullivannel lakott együtt. 1946-ban háza leégett, de barátai újjáépítették. Sorsát kezdettől fogva közérdeklődés kísérte. Életének jelentős állomásairól a hazai szaksajtó is beszámolt. Könyvtárnyi irodalom foglalkozott személyiségével és több egyetem avatta díszdoktorrá. Mark Twain egyenesen Napóleonhoz hasonlította: a XIX. század legérdekesebb egyéniségei Napóleon és Helen Keller voltak.

H. Keller szimpatizált népünkkel, érdeklődött a magyar siketvakok, látássérültek ügye iránt. Levelezésben állt Egri Margittal — a magyar siketvak-oktatás úttörőjének, Adler Simonnak híres tanítványával — aki angolul is megtanult.

H. Keller pályája nem maradt elszigetelt jelenség, példájának követői akadnak. Így pl. siketvak honfitársa R. J. Smithdas 50 évvel H. Keller születése után ugyancsak egyetemi végzettséget ért el. Hazánkban 1911-től a Vakok Intézetében eredményesen foglalkoznak siketvakok képzésével. Az utóbbi években a felnőtt siketvakok rehabilitációjának vonatkozásában ugyancsak figyelemre méltó eredmények mutatkoznak. Hazánkban jól ismertek O. I. Szkorohodova írásai — aki J. A. Szokoljanszki; siketvak növendéke volt, majd később kandidátusi fokozatot szerzett és jelenleg a világhírű Zagorszki Intézet munkatársa. A siketvakok képzésére speciális intézetek, központok jöttek létre, közösségi nevelésükre is több helyen kísérlet történt, nevelésükben új szemléletmódok, eljárások és eszközök terjedtek el. Ezek ismertetése már nem lehet feladatunk.

H. Keller születésének centenáriumiát akkor ünnepeljük méltóképpen, ha társadalmunk lehetőségeit, a tudományos-technikai és gyógypedagógiai fejlődés minden vívmányát felhasználjuk a siketvakok és általában a sérült emberek társadalmi integrációja eredményes megvalósításának érdekében.

A korán estébe hulló délutánon zene hallatszik a házból. Magyarótát játszik a zenekar: a bőgő helyett basszusgitár brummog, a dobos szaporán veri hozzá az ütemet. Az embernek erre mozdul a lába: lépéseit önkéntelenül is a ritmushoz igazítja. A hangos zene ellenére a bentlevők szinte megérik, meghallják, hogy vendég közeledik; máris nyílik az ajtó és helyet kínálják az érkezőt.

*

A lány, amikor beszélgetésre hívom, leinti a zenészeket és mellém ül. Természetessége és kedvessége hamarosan elúzi elfogódottságomat!

— Harangodi Éva vagyok, huszonegy éves és születésemtől fogva gyengénlátó — mutatkozik be.

— Hol dolgozik?

— Egerben, az OTP megyei igazgatóságán, mint telefonalközpont-kezelő.

— Hogyan került oda?

— Verpeléti vagyok, de Pesten tanultam a vakok iskolájában. Ott sok dologgal foglalkoztunk, megismerkedtem a többi között a vakírással és a sóprú- és kefekötéssel. Amikor végeztem, visszajöttem, majd két és fél hónapig jártam egy postai tanfolyamra, ahol kitanultam a telefonkezelést, aztán a szövetségünk segítségével elhelyezkedtem az OTP-nél. Két és fél éve dolgozom ott. Verpelétről járok be mindennap.

— Hogy érzi magát a munkahelyén?

— Azt hiszem hamar sikerült beilleszkednem az ottani kollektívába, bár annak idején nagyon jó volt Pesten élni, hasonló sorsú társaim között. Itt azt szeretem, hogy sokféle emberrel megismerkedhetek telefonon keresztül. A hang más, mint az életben, de ha valaki egyszer beszél velem, a második hívásnál már megismerem a hangját.

— Meg lehet-e valakinek a hangjáról ítélni, hogy milyen ember?

— Ezen még nem gondolkodtam. Azt hiszem, igen. Rájövök azonnal, hogy milyen szándékkal hív bennünket a telefonáló, bár a hanggal is lehet csalni, mint ahogy mással is...

— Nem jelent gondot a bejárás?

— Megszoktam, különben is javul a látásom, mert 1978-ban megműtötték a szememet Debrecenben, s már csak 80 százalékos gyengénlátó vagyok. Az sem mellékes, hogy megyei szervezetünkönél van egy kis kultúr csoportunk, ahol nagyon jól érzem magam.

— Mivel foglalkoznak ebben a csoportban?

— Zenélünk, verset mondunk, jeleneteket játszunk. Most például farsangi bálra készülünk.

— Hogyan tanulják meg a verseket, hiszen...

— Ó, hát nagyon egyszerű:



vagy vakírásból, vagy pedig segítőkink olvassák fel.

— Vannak kedvenc költői?

— József Attila és Arany János — szavaltam a verseiket. Sokat elmondtak nekem a világról olyat is, amit én nem láthattam...

*

A helyiség, ahol ülünk, a Vakok és Gyengénlátók Szövetsége Heves megyei Szervezetének irodája, illetve ez nemcsak iroda, hanem klubszoba is. Nagyon kicsi, a bútorok is csak szűkösén férnek el benne: igen zsúfolt. Hát még, ha a kis zenekar is bepakolja a szerelését...

A házban, amelynek földszintjén ez a helyiség található, nem kedvelik a lármás „lakótársakat”.

A gyengénlátók megértik, hogy a lakóknak kellemetlen lehet az esti hangoskodás, de nincs hova menniük. Ez a kicsike helyiség az övék, s nekik nagyon fontos, hogy legalább hetente néhányszor együtt lehessenek.

*

Selmeczi György, a Csepel Autógyár Egri Üzemegységében dolgozik. Ő a zenekar gitárosa, jelenleg 95 százalékos gyengénlátó.

— Cukorbetegség miatt szürkehályog van a szememen. Látásom fokozatosan romlik. Az általános iskola elvégzése után egy telefonkezelői tanfolyamot végeztem. Sok helyen dolgoztam, míg végül a Csepel Autógyárhoz kerültem. Először is te-

lefonos lettem: de nem tudtam hozzászokni ehhez a munkához, nyomasztó volt, nem bírtam a zárt helyet, állandóan ideges voltam. Végül a portára helyeztek át, ahol szabad levegőn lehetek. Könnyű a munkám, s megbecsülnek: már véglegesítették is.

— Legjobban zenélni szeretek. Gitározom, szájharmonikázom és énekelek. Nem tanított senki, magamtól kezdtem el, de ahhoz már túl idős, 25 éves vagyok, hogy erre a pályára menjek. A szürkehályogot meg kellene műteni, mert ha begyökeresedik a szemembe, teljesen megvakulok. De nem merek vállalkozni a műtetre, mert ha kicsit megcsúszik a kés, vége a szemem világának, meg aztán cukros is vagyok, nehezen forr össze a sebem.

— Nagyon nehezen találtam nekem való munkát. Voltam a háziiparnál, de ott nevetségesen kevés pénzt fizettek, dolgoztam műhelyben, de onnan elküldtek a szemem miatt, voltam telefonközpontos a tanárképző főiskolán: most jó helyre kerültem, elégedett vagyok. Szoktak lagziba hívni, ahol nagyon jól érzem magam: játszom a csárdást, a táncdalt és a magyarnótát. Nagyon sokat jelent nekem a zene...

*

A megyei szervezet elnöke, Fodor Jánosné panaszodik. A hétszáz fős tagságból csak ötven-hatvan gyengénlátó és vak jutott munkához. Van közöttük kosárfonó, gyógymasször, ze-

nész, telefonközpontos. Még sokan elhelyezkedhetnének, de a fiataloknak sem mindig tudnak munkát adni, s lehetőséget szerezni arra, hogy a városba költözhessenek és enyhítsenek magányukon. Sok helyen a fennálló rendelkezések ellenére egészséges emberek kezelik a telefonközpontokat, a vakok elől elvéve a munkát. A vállalatok idegenkednek a gyengénlátóktól, pedig ahol alkalmazták őket, ott mindenütt elégedettek munkájukkal: állják a sarat, pedig többet kell bizonyítaniuk, mint az egészséges szemű embereknek. Akik elhelyezkedtek, azok jószerivel mind a személyes kapcsolatuknak köszönhetik az állást, a tanács nemigen segített.

A lakás is nagy gondot jelent, jó lenne, ha figyelnének rájuk, hogy a fiataloknak ne kelljen sokáig várniuk, rossz albérleti körülmények között, mert ez fokozott terhet ró rájuk. Házasodni akarnak, gyermekeket szeretnének: emberhez méltó életet élni, s ehhez sok segítség és megértés kell.

*

Közben kint már teljesen besötétedett. A zenekar újra játszani kezd. Az ütemre összpontosítanak a zenészek: most kitágul a szűk helyiség, elúsznak az összetorlódott bútorok, csak a zene él s a ritmus, még halom messziről is, s rám ragad a játszók öröme. Tudom, nemcsak hallják, de érzik: „látják” is a dallamot.

Gábor László



KISS JÁNOS

Az immunitás

TÖRÖDJÜNK TÖBBET
EGÉSZSÉGÜNKKEL

Az élő szervezetek állandó kapcsolatban állnak környezetükkel. Ez a kapcsolat koránt sem békés. A fennmaradáshoz állandó harcot kell folytatni a külső környezet élő és élettelen anyagaival. A védekezés és a fennmaradás alapja az a képesség, hogy az élő fel tudja ismerni önmagát és el tudja magát különíteni más anyagi akár élő szervezetektől is, ebből az is következik, hogy a testidegen anyagot vagy átalakítva felhasználja: táplálkozás, vagy védekező rendszereivel elbontja: ez az immunizálás. A fejlődés során a védekező rendszer egyre bonyolultabbá vált. Az emberi szervezet immunapparátusa a nyirokrendszer és a fehérvérsejtek együttesének koordinált működéseként fogható fel.

Antigének, antitestek

A szervezetünkben, a tápcsatornát megkerülve bejutó, többnyire fehérje tartalmú, vagy fehérje természetű anyagokat antigéneknek nevezzük. Ezek mindegyike képes arra, hogy a szervezetben immunválaszt hozzon létre. Antigéneknek számítanak a vírusok, baktériumok, az általuk termelt mérgező anyagok éppúgy, mint a vörösvérsejtek, a lázkeltező vegyszerek stb. Az antigénekkal szemben a szervezet mindig megfelelő, specifikus ellenanyagokat, antitesteket termel, amelyek megkötik az antigént. A mikroorganizmusok inváziója ellen a fehérvérsejtek és a nyiroksejtek tömege veszi fel a harcot.

Védőoltások

Egyes kórokozók az általuk okozott betegség „kiállása” után, olyan erős antigén hatásúak, hogy egész életre nyomot hagynak a szervezetben, amely immunrendszerében tárolja a betegség emlékeit, és ha a későbbiekben ismétlően olyan kórokozóval találkozik igen gyors védekezésbe kezdve megakadályozza az újabb betegség kialakulását. Ilyen betegségek a kanyaró, bárányhimlő, diftéria, stb. Más fertőző be-

tegségek nem hagynak nyomot, a szervezet hamar elfelejti őket így, ha újra találkozik a kórokozóval alig vagy egyáltalán nem mutat védtettséget ellene.

A védőoltások során tudatosan a szervezet emlékezőképességét használják fel. Egyes betegségek kórokozóit legyengített állapotban viszik be legtöbbször már a gyermek szervezetébe, így betegség nem jön létre, de védtetés igen. A védőoltások alkalmazásával arany szabály, hogy csak egészséges embert szabad vakcinációban részesíteni. A kutatások arra irányulnak, hogy minél több fertőző megbetegedés ellen rendelkezünk megfelelő védőoltásokkal.

Allergia

Az immunrendszernek az előzőekben leírt természetes védekezése — az úgynevezett normergia — válasz a szervezetet ért külső hatásra. A szervezet nemcsak így védekezhet. Van olyan eset amikor a szervezet válasza elmarad. Ez súlyos betegségekhez vezethet, hiszen a védekező rendszer igen komoly károsodása áll fenn. Máskor a védekezés ugyan a normálisnak megfelelő formában, de valamivel gyengébben zajlik le, mint ahogyan szükséges lenne. Ennek az esetnek a fordítottja is kialakulhat, ilyenkor azonban a védekező reakció a normálistól eltérő, úgynevezett túlérzékenységi vagy allergiás reakció alakul ki. Ebben a reakcióban az antigén nem más, mint a túlérzékenységet kiváltó anyag. Az ellenanyaggal a kapcsolódás lezajlik, de a következő találkozáskor már heves reakció, néha életveszélyes állapot lép fel. Ennek az az oka, hogy az antigénnel vagy helyesebben allergénnel egy speciális antitest kapcsolódik össze, így a szervezet ahelyett, hogy védetté válna, éppen ellenkezőleg túlzottan válaszol, védekezik az allergénnel szemben. Az allergiás jelenségek legsúlyosabbika az úgynevezett anaphylaxia, amikor az allergénnel a reagin típusú ellenanyag az érpályán belül találkozik. Ilyenkor rövid idő alatt életveszélyes sokk fejlődhet ki és csak a gyors beavatkozás

mentheti meg a beteg életét. Antibiotikumokkal, főleg penicillin-érzékenységgel kapcsolatosan szokott ilyen állapot kialakulni.

Allergén, fehérje és más természetű anyag egyaránt lehet. Gyakran gyümölcsök, eper, tojás, tejtermékek, olaj okoznak túlérzékenységi tüneteket. Máskor növényi és egyéb állati fehérjék, valamint virágpór, méhcsípés jár kellemetlen panaszokkal. Sokszor látni allergiás betegségeket kifejlődni lakáspor, ipari anyagok hatására is. Vannak ritkán allergizáló anyagok, pl. haj, spermium. Ahogy az allergének sokfélék, úgy az általuk kiváltott kórképek is azok. Az egyszerű csalánkiütéstől a hasmenéses állapotokon át az asztmatikus rohamokig igen változó skála látható.

Csalánkiütés, vagy urticaria sokszor bőrrrel érintkező ipari anyagok, gyógyszerek és ételek hatására jön létre. A viszkető bőrképleteket vakarni nem szabad, mert hámsérülés hozható létre és ennek következtében bőrgyulladás alakulhat ki. A viszketést gyógyszerekkel lehet csökkenteni. A hasmenéses jelenségek esetén a diéta és a széntabletta tehet jó szolgálatot. A légutak allergiás nátháján, (szénanátha) a vény nélkül is kapható histasolin orrcsepp segíthet. Az asztmatikus rohamok oldása már nehezebb feladat. Allergiás asztmában a kilégzés gátolt, ez okozza a súlyos tüneteket. A kilégzést a bronchusok simaizmának görcse akadályozza, ami többnyire ismeretlen allergén hatására jön létre.

Az allergiás betegségek megelőzése

Ez talán a legnehezebb feladat hiszen nincs ember aki meg tudná mondani, hogy akár csak az ő szervezete is milyen anyagokra válaszol túlérzékenyen. Ennek ellenére a vegyi anyagoktól általában célszerű a bőrt távoltartani; esetenként gumikesztyűt kell használni a takarításhoz és más vegyszerekkel történő foglalatossághoz.

Ha ismeretes az allergén, könnyű a megelőzés. Ám sajnos gyakran nem tudható, hogy mire allergiás a beteg, ilyenkor próbákkal kell megkeresni az allergént.

A gyógyítás egyik módja lehet a lassú, fokozatos hozzászoktatás is. Ebben az esetben a szervezetet szinte megtanítják tűrni, eltűrni az allergént. Végezetül bízhatunk abban, hogy az allergológia fejlődésével lehetőség nyílik a krónikus immunológiai megbetegedések hatásos gyógyítására.



GERDELICS FERENC

Új tömegközlekedési járművek Budapesten

Kedves olvasóink, tájékoztatást adunk a fővárosunkban üzembe helyezett metrókocsikról. A tájékoztatás elsősorban az utastérre vonatkozik.

A METRÓ MOTORKOCSIK AJTÓ MÉRETEINEK, AJTÓ-ÉS UTASTÉR ELRENDEZÉSÉNEK LEÍRÁSA

1. Az ajtók kialakítása, működése, elrendezése

Az utasok ki- és beszállása kocsiodalanként négy-négy távvezérelt tolóajtón történik. Egy ajtó két szárnyból áll, melyek ellentétes irányban, mechanikusan összekapcsoltan működnek. A nyitási, zárási idő 2—3 másodperc. Nyitáskor illetve záráskor a szárnyak a kocsiszekrényben mozognak, a mozgó szárnyak kb. 200 N erőt fejtenek ki. A biztos zárást a szárnyak szélén kiképzett gumi-profilok biztosítják.

Az ajtók nyitott állapotban egy-egy ajtónyílás szélessége kb. 120 cm, az ajtók magassága 186 cm. A 18,8 m hosszúságú kocsikon az ajtók a következő távolságban vannak:

- kocsiszekrény szélétől 188 cm,
- egymástól való távolságuk 340 cm.

Az ajtók zárásáról a vonat személyzete az utasokat hangos-beszélőn tájékoztatja, ekkor azonnal be kell fejezni a ki- és beszállást, mert az ajtók zárása bármelyik pillanatban várható.

NE KÖZLEKEDJ FEHÉR BOT NÉLKÜL!

2. Az utastér elrendezése

Az utastér két fő részre osztható:

- ülések,
- álló utasok által használható tér.

Hajlított csőkapaszzkodók találhatóak az ülések oldalvázán,

amelyek a nyitott ajtószéltől 24 cm-es távolságban vannak.

Az ajtók közelében levő peronokon az ajtók felett, illetőleg arra merőlegesen, kiegészítő, függő kengyelkapaszkodók találhatóak. A kocsi végén a vonat személyzete által használt homlokajtók mellett függőlegesen csőkapaszkodók vannak.

BACSIK LÁSZLÓ



technika

Magnósoknak — magnóról

A hangrögzítéssel kapcsolatos fogalmakról szólva legutóbbi írásomnak a témája a torzítás volt. Írtam már, hogy a rögzítés során az eredetileg levegőrezgésként érzékelt hangot többször kényszerülünk átalakítani a rögzíthetőség érdekében. Ha ilyenkor az új jelenség — például a mikrofonmembrán rezgése vagy az elektronok áramlása az erősítőben — nem követi pontosan az eredeti levegőmozgás folyamatát, torz hangot kapunk a vizszoalakításakor. Ennek a kellemetlen jelenségnek egy fajtáját, a harmónikus torzítást ismerttettem legutóbb. Sajátossága, hogy kellemetlenül elszínezi a hangot, de nem kelt zene esetén hamis érzetet a keletkezett hangok zeneileg odailó volta miatt.

Ha egy hangot torzítani kezdünk, azt halljuk, hogy az eredeti mellett megjelennek magasabbak is és ezek erősödnek, ha fokozzuk a torzítást. A „torz” szó jelentésében a kellemetlen is benne van. Egy határon túl igaz, de kismértékű torzítás beszéd átvitelekor úgy színezi az eredetit, hogy az érthetőséget fokozza. Kb. tíz évvel ezelőtt lehetett ilyen kísérletekről olvasni, amikkel rádióadások beszédátvitelét kívánták javítani. Azonkívül hogy a kényes, bonyolult feladat nem lehetett egyértelműen sikeres; feltehetően a bemozdók idegenkedését is kiváltotta, hiszen a

hanglejtéstől eltekintve megváltoztatta, személytelenné tette hangjukat.

A múltkori cikkben megpróbáltam leírni, hogy az elektroncsőnek — illetve más erősítőnek — a működési tartománya nem minden részen arányos, van olyan szakasza, ahol a bemeneti, vezérlő változás nem olyan mértékű változást okoz az erősítő kimenetén. Ilyenkor a hang torzul. Sokkal csúnyább torzulás keletkezik, ha az erősítő ilyen körülmények között

egyszerre két hangot, egy mélyet és egy magasat erősít. Ekkor a cső vagy tranzisztor, tehát az erősítő erősítése a mély hang ütemében váltakozik. Bonyolult, magasabb matematikai kifejezéssel leírható fizikai folyamat eredményeként, ekkor a kimeneten az eredeti két hang mellé, a kettő rezgésszámának összegét és különbségét is megkapjuk. Egy zenész érti meg igazán, hogy hangzik, ha például egy jól hangzó hangköz, a 131 Herz frekvenciájú C hang, mint basszus mellé megszólaló 794 Herzes G hang egy erősítő kimenetén úgy szólal meg, hogy hallunk egy hamis Aiszt és E-t is, persze torzan. Mivel ez a torzítás úgy jön létre, hogy az egyik hang változtatja, modulálja a másikat, ezt a fajtáját intermodulációs torzításnak nevezzük. Sajnos, a félvezető elven működő erősítőelemek, a tranzisztorok működési tartománya az elektroncsővékéhez képest nagyobb nem arányos szakaszt tartalmaz, ahol ezen jelenség kiküszöbölése komoly tervezési, beállítási feladat. Eddigi magyarázataimban az erősítés elvét az elektroncső működési elvével példáztam, legközelebb a tranzisztor működéséről fogok írni.

zene

KÁRPÁTI TÜNDE

Németh Tamás zongoraestje a zeneakadémián

Ünnephez méltó műsort adott Németh Tamás zongoraművész, sorstársunk, 1980. március 15-én este a Zeneakadémia Kistermében. A fellofogózt, tavasztól, fénytől ittas Budapest tobzódott programokban. Aznap este nyitotta meg kapuit az újjávarázsolt Vígadó is. Érthető izgalommal és örömmel köszöntötték hát egymást a Zeneakadémia előcsarnokában a zongoraestre igyekvők. Csaknem telt ház és bizalmat előlegező nagy taps köszöntötte a pódiumra lépő művészt.

Németh Tamás koncertje el-

ső részében a zenetörténet három nagy géniuszának hódolt. J. S. Bach két preludium és fűgája (Wohltemperiertes Klavier II. C-dúr és f-moll) — dinamikus indítás volt. A zene belső fényességéből építkező, érzékenyen formált, plasztikus és eleven interpretációt hallottunk.

Mozart C-dúr Variációit K. 265 közismert gyermekdal témája miatt, mosolygós kedvvel várta a közönség. A 12 variáció során pompás eleganciába öltözött a Mozart-zene. Nagy ováció fogadta a művet, bizonyít-

ván a régi latin mondás igazságát: — a változatosság gyönyörködtet.

A koncert első felét Beethoven Op. 10. No. 2. F-dúr Szonátája tetőzte be. Bár e szonáta nem visel sem „pastoral” sem „tavaszi” jelzőt; zeneszerzőknél egy-egy hangnem megválasztása, és az egyazon hangnemben irt művek belső titkos kapcsolata vitathatatlan. Németh Tamás tehetségének sugárzó ténye volt ezen interpretáció. A műben rejlő lírát és dinamizmust borongást és tavaszi derűt, főként a zárótétel szellemességét adekvát módon tolmácsolta pianistánk. Mindez a szonáta egészében kiegyenlítettten, valóban klasszikusan szólalt meg.

A műsor második felét Liszt művek alkották. Bevezetőként két Consolatiót (E-dúr No. 2 és Desz-dúr No. 3.) hallottunk. Lélekből fakadó vigasztalások voltak e művek: a sorsát vállaló ember önmaga-adakozása. A tapsot megköszönve, zongorája mellett maradt Németh Tamás. Liszt Szerelmi álmok c. műve az előbbi ciklus következő darabja is lehetett volna transzcendens szenvedélyességével, le-tisztult békéjével.

Az Erdőszongás-etűd technikai bravúrjáról elfeledkeztünk a zene sodrásában. A művész fantáziája fülünk hallatára alkotta varázslatosra a művet. Csendből és lombszűrte fényből, források csörgedezéséből, szél roppant zúgásából: költemény született a zongorán. A hallgatóság — fölcsovdván — vaspappal és sűrű bravo kiáltásokkal ünnepelte Németh Tamást.

S ha valakit rabul ejtett a művész lírai attitűdje, a következő műsorszámában zongoristánk energikusságáról, humoráról, fölényes zongoraturájáról is képet alkothatott! A XII. magyar rapszódia — elnevezéséből adódóan — sokrétű, többféle hangulati elemet hordozó zene. Az előadók, a rapszodiák verbunkos jegyeit, és virtuóz jellegét szokták hangsúlyozni. Ilyenkor a közönség reagálása nem más, mint külsőségeknek adózó hódolat. Németh Tamás megkereste a mű lelkét. A maestoso bevezetőből bensősé-

gesen fakadt a „hallgató” fájdalmas-reményteli dallama. A lélek rezdüléseit követve váltott kedvesre, majd humorosra, táncosra, feszes tartására a rapszódia. Ezért lett a záró akkordig egy lélegzetű, sodró, szugesztív, a XIX. század hiteles tablója. Ezért is aratott óriási sikert!

Milyen sokféle is lehet egy mű arca. Ezt érzékelhettük Liszt első elfelejtett keringője hallatán. Kedvelt koncert darab. Suhanóra, csillogóra, féktelen gyorsra szokták játszani, bálteremből kiröppenő, távolba-vezető muzsikaként.

Visszafogott tempójú, nosztalgikus, kicsit keserűen tünődő volt Németh Tamás Elfejtett keringője. Múltat idéző, szár-

nyaló, majd önmagába visszatérő kérdés. Mert ott van az a lezárhatatlan, nyugtalan kérdőjel a darab végén és mibennünk — hogyan tovább?

Zárószámként a XV. Rapszódia dübörgött végig a termen. A komor hangszerelésű Rákóczi induló tükrözi kora gúzsba-kötött szabadság vágyát, és jól rímelt a március 15-i dátumra. Németh Tamás töretlen fokozással ért a mű eszmei és dinamikai csúcsára.

A kirobbanó sikert frappáns ráadással köszönte meg. Schubert B-dúr Scherzoja táncos karakterével váltotta fel a hazafias hangulatot, benső lírája pedig a koncert egészének eszenciája volt. Így ölelte a ráadásszám a koncert változatoságát pompás foglatba.

Sakkeiradó

sport

DÉNES JÓZSEF

Április 13-án került sor első csapatunk tavaszi utolsó, hatodik fordulójának mérkőzésére. Ezúttal a Duna Cipőgyár csapata látogatott el hozzánk. A papírformának megfelelően 7,5:4,5 arányban nyertünk. Győztek: Erős, Rév, Dénes, Voján, Battyányi, Hajdú; döntetlen érték el: Nemes, Kapitány, Aufferberg; vesztek: Kovács, dr. Krabót, Hosszú.

A hetedik fordulóra április 27-én került sor, csapatunk ekkor szabadnapos volt.

A csapatbajnokság nyáron szünetel. A nyolcadik forduló szeptember 28-án tartják meg, ellenfelünk a Vörös Csillag Gépgyár csapata lesz.

Hét forduló után a bajnokság állása: 1. Volánbusz 49,5; 2. Testvériség 45 (szabadnapos volt); 3. Péterfy Kórház 43,5; 4. Vakok Wesselényi 42 (szabadnapos volt); 5. Vörös Csillag gépgyár 39,5 (szabadnapos volt); 6. Ikarus 37 (szabadnapos volt); 7. Sajtó 36,5 (szabadnapos volt); 8. MÁV Igazgatóság 35,5; 9. Duna Cipőgyár 32; 10. Irodagép 32 (szabadnapos volt); 11. MTK-VM Öregfiúk 26,5 pont (szabadnapos volt).

A szabadnapok eléggé megnehezítik a bajnokság jelenlegi

állásának áttekintését, de annyi így is megállapítható, hogy az őszi négy fordulóban nagy versenyfutás lesz a továbbjutást jelentő első két helyért a Volánbusz, a Testvériség és csapatunk között.

Második csapatunk is befejezte a tavaszi idényt a hatodik fordulóval. Április 20-án az Ikarus II. ellen 6:6-os döntetlen ért el. Ez az eredmény kevésnek bizonyult a harmadik hely megtartásához, 41,5 ponttal a negyedik helyen áll második csapatunk.

Harmadik csapatunk az első kör negyedik, utolsó fordulójában 6,5:3,5 arányú vereséget szenvedett a Halasi SK csapatától. A második kör első mérkőzésén 7:3-ra kikapott a Danuviától.

*

Két III. osztályú sakkozónk, dr. Krabót György és Kreisz Mihály elindult a VII. kerületi Sakkszövetség által rendezett minősítő versenyen. Kreisz Mihály 12 játszmából 6 pontot, dr. Krabót György 3,5 pontot gyűjtött össze. Kreisz 50%-os teljesítménye elfogadható, de dr. Krabót eredménye bizony elmaradt a várakozástól.

Kezébe adtunk egy virágzó ágat

A telefonközpontban halk zene szól. A téli félhományban csak a készülék jelzőlámpái — apró szentjánosbogárcák — villannak fel. A hívást csendes bűgás is jelzi. Az őszes férfi, Friedrich Miklós érzékeny ujjai végigszaladnak a billentyűkön. Az egyiket lenyomja: „Tessék, KÖZÉPÜLET... Igen, kapcsolom!”

És újra csend.

Ilyen a csend a dúslombú erdőben, az avarszagú ösvényeken, a virággillatot árasztó réteken. A csend elé nem ereszt függőnyt a fényt, a színt kizáró fekete szemüveg.

*

A telefonközpont falán az örök kísérő, a fehér bot.

Friedrich Miklós most nem kapcsol. Mesél.

„Van már vagy tizenkét éve, hogy egy nyugdíjas házaspár, Kübler Jenő és a felesége a Tátrából hazajövet olyan hírt hozott, amire felkaptam a fejem. Fehér botos természetjárókkal találkoztak a hegyekben. Mondták, amit láttak, elgondoltam, milyen lenne. Ha ott lehet, itt miért ne lehetne. És áprilisban már indultunk az első túránkra. Azóta is minden tavasszal azt az első túrát ismétljük meg, Makkosmáriára megyünk. Ez a mi emléktúránk. Mindig ez a legszebb, mert az elsőre emlékeztet. A friss levegőre, a levegőből áradó illatokra. Akácra... Hársra... Az ismeretlenbe tett első bizonytalan lépésre... Madártrillákra, a nevetésre, a jókedvűen végigaprosított kilométerekre. És az izomlázra is, a székhez szokott test jóleső fáradtságára. Megarra, hogy lesz-e folytatása ennek az első túrának. Megyünk-e még? S ha megyünk, hová?”

Lett folytatása. Tizenkét éve van folytatása. Hány újabb kilométer? És hány újabb társ?

Mindig több és több. A Wes-selényi Miklós SE természetjáró szakosztályának ma nyolcvannégy tagja van. Bebarangolták a hazai hegyeket és völgyeket. Jövőre külföldre, Jugoszláviába mennek. Tíz napra Icsinibe, Opatija mellé.

Mit ad nekik a tenger? A sós víz simogatását, a lágy szél fuvallatát, a déli konyha új ízeit. Látják, így van ez...

Látják?

„Ha az erdei ösvényen megyünk, zörög lábunk alatt az avar. A lehullott lomb jó barát. Ha botlunk, méginkább megszorítjuk egymás kezét. Együtt megyünk, párban. A vak és a gyengénlátó.

A túravezető szavakkal is vezet:

— Már gyönyörűen virágzik a fehérakác.

Annak, aki sohasem látta a fehér fürtöket, megengedhető a kérdés:

— Mitől szép az akác?

És, mielőtt bekövetkezett a számomra örök sötétséget jelentő robbanás, vidéken éltem, emlékezetemben őrzöm még a fehér virágot. De, hogy lehet szavakkal megmagyarázni, mitől szép? Mi szeretjük a természetet, törvényünk azt óvni, védeni, de ez alól is van kivétel. Egy vékony gallyat letörtünk, kezébe adtunk egy virágzó ágat. Végigsimogatta, arcát a fürtök közé temette, beszívta illatát. Míg élek nem felejttem el mit mondott.

— „Tényleg szép! Szép fehér!”

*

„A járt út könnyű. A budai hegyek azok. Rózsika-forrás, Csikóvár-alja, Zsíros-hegy, sokszor megjártuk. Ismert emelkedők, ösvények, tisztások. De Eger, Bánkút, Miskolc... Az más. Hiába a szorító kéz, egy keresztbe dőlt fatörzs nagy aka-

dály. Át lehet kúszni alatta, sáros lesz a ruhánk. Ha fölötté meggyünk, szakad a nadrágunk. Nem tudom el lehet-e hinni: nevetünk rajta. Aki velünk jár, előbb-utóbb megtanulja: az erdő nincs kiflaszterozva. De nem mindenki feltételezi, hogy valóban tudjuk.

Pali bácsi sem tudta. Két éve, egy nyílt túrán őt jelölték ki a mi csoportunk vezetőjének. Később tudtuk meg, hogy amikor meglátott minket, felsóhajtott:

— Hogy fogok én ezekkel az emberekkel boldogulni?

Hogy nagyobb legyen a kétségbeesése, esni kezdett. Csúszott minden, mint a jégpálya. A baj ilyenkor nem jár egyedül. Ki térdig érő vízbe merült, kinek elszakadt a cipője...

És mégis időben értünk a célba. Szemenei Pali bácsitól tulajdonképpen a legnagyobb dicséretet kaptuk:

— Emberek! Ezt nem gondoltam volna... Ezt a találkozást sohasem fogom elfelejteni.

Mi sem felejtjük. Se őt, se a túrát. Nehéz volt, de nem adtuk fel.”

Nem adták és adják fel.

*

„Eleget hallunk olyanokról, akiket a sors földhöz vágott és nem volt erejük felállni. Mi, akik sötétben élünk, megtanultuk, hogy fel kell és fel lehet állni. Felállni és talpon maradni. Egy robbanás, néhány csepp szembe fröcskölődött vegyszer megroppanthatja az embert. De azért ember, hogy ne magán szánakozzon, hanem a körülményekhez alkalmazkodva tartalmassá tegye az életét.

A tartalom? A természet! A friss levegő, a napfény, a metsző, de élénkítő szél, az illatozó virág, az erdő, a csend. A túráról hazatérve a jóleső fáradtság, amikor ereinkben a vér együtt zakatol a vonatkerekekkel: Szép volt! Jó volt!... Szép volt! Jó volt!... És másnap a csontot, izületet ropogtató nyújtások, a mozgás okozta elégedettség. A bennünk maradt öröm, amit az ösvényeken mellettünk elrohanó gyerekek

okoztak, s az általuk ébresztett gondolat: ezekből lesz az egészséges, felnőtt nemzedék! És bánat is: miért több közöttünk a deresedő hajú, mint a fiatal? A gyerekek, a gyerekeink miért nem fogják fel, értik meg, mit veszítenek?"

*

„Azt mi tudjuk igazán! Télen, amikor múzeumba járunk, dr. Sziki Lászlóné, az idegenve-

zetőnk. A Joli néni, aki elintézi a teremőrrel, hogy ujjunkkal végigsimíthassuk a szobrokat, csodálhassuk a tárgyakat, gyönyörködhesünk a székben. Egyszer megkérdezte: Mondja, Miklós! Maga nem lát, mégis mit kap ezeken a túrákon? Hogy mit? Talán többet, mint mások, az egészségesek, akik néznek, de nem mindig és nem mindent látnak. Lehet, csak a negyedrészt érzékelem annak, amit ők, de ez a százszorosát is kiteheti annak, amit a látó elmulaszt. Talán ezért is becsülünk jobban mindent, amit a természetől kapunk. Nálunk törvény: nem bántjuk a virágo-

kat. Élvezzük az illatát, végigsimítjuk a levelét, a szárát, a szirmait. Amikor véletlenül tüske sebzi az ujjunkat, csendesen mosolygunk.”

*

A telefonközpontban halk zene szól. A téli félhomályban csak a készülék jelzőlámpái — apró szentjánosbogárcák — vilannak fel.

A falon egy fehér bot.

Péter Róbert

(Megjelent

a NÉPSPORT XXXV.

305. számában.)

Aki értünk élt . . .

Öt éven át lobogott a magyar vakügyért egy áldozatos, példamutató élet. Az elhivatottak bátorságával vállalva az ügy szolgálatát, melyért elégett.

Siklós Irén gyógypedagógus, a Vakok Általános Iskolájának tanára, 1980. április 15-én — alig három hetes szenvedés után — súlyos betegség következtében elhunyt.

A megdöbbentő hír hatása alól nem szabadulhat senki, aki ismerte életvidám, örökké embertársaiért munkálkodó egyéniségét.

Ez év március 22-én utoljára gyűjtötte maga köré szeretteit — esküvője ünnepén. A meghívottaknak akkor úgy tűnt, hogy élete csúcán áll ez a fiatal nő, aki előtt szélesre tárulnak az új lehetőségek kapui, hogy immár férjével együtt haladjon nemes céljainak megvalósítása felé. Az NDK-ból való férj (Thomas Lehmann) szintén elhivatott patrónusa a vakoknak. Kettejük együttműködése talán egészen nagyszerű távlatokat nyithatott volna meg vakügyünkben.

Azonban a sors másként rendelkezett. Elragadta tőlünk szeretett Irénkénket. Személyében elvesztettünk egy becsületes és ügyszerető tanártársat, megbízható, őszinte barátot, mindig önzetlen, szolgálatkész pártfogót. Személyes érdeklődéssel fordult a vak ember életvitelének problémái felé, hogy egyre többet segíthessen.

Váratlan távozása szembesítésre készített önmagunkkal!

Jól végezzük-e a ránk bízott feladatot? Meg-

álljuk-e helyünket hivatásunkban? Adhatnánk-e többet önmagunkból embertársainknak — mint Ő tette!

Ezek a kérdések kínzóan gyötrik az ittmaradókat.

De hogyan is alakult ez a 28 esztendő számoló életút?

Irénke egy református lelkész család első gyermeke, 1952-ben született Budapesten. Általános iskoláit vidéken végezte, majd a Teleki Blanka Gimnázium növendéke lett. Itt ébredt benne a vágy, hogy valamikor a szomszédos vakok iskolájának a tanára lehessen. Különös, megmagyarázhatatlan vonzalom fűzte az ott folyó élethez, melyet gyakran szemlélt érdeklődve a gimnázium ablakaiból. A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán értelmi fogyatékos és vakszakot végzett el. Először a gyömrői kiegészítő iskolában tanított, majd 1975 márciusában váratlanul lehetősége nyílt, hogy a Vakok Általános Iskolájában nevelőtanárként állást vállaljon. Régen dédelgetett álma vált valóra.

Mindig mosolygó arcával, kedves közvetlenségével hetek alatt meghódította munkatársait és a tanulókat. Egyszerűségével, szeretetével mindenkire utat talált. Ezért mi is sokan szerettük. Különösen szoros barátság fűzte hozzá e sorok íróját. Elmondhatom, hogy ismertem gondolatait, terveit, sikereit és kudarcait. Magánélete szinte alig volt, hihetetlen energiával dolgozott másokért áldozva élete minden óráját. Maradék kevéske idejében németül és angolul tanult, gyors- és gépirást gyakorolt, vagy gyömrői házuknál kertet művelt. Egész nyarakat töltött az NDK-ban, ahol pihenés helyett különböző többfogyatékosokat ellátó in-

tézményekben dolgozott. Nem kímélte magát. Mindenütt segíteni akart, ahol szükségét érezte. Minden útvárról segédeszközöket hozott a vak diákok és tanárok részére. Egy ízben tolmácsként segített a Wernige-rodé-ban nyaraló vak csoportnak. Munkahelyén megbecsülték. Rátermettségét és nyelvtudását méltányolva kiküldte iskolánk Karl-Marx-Stadtba, ahol trénerképző tanfolyamon vett részt.

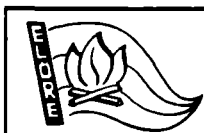
Ott szerzett tudását nagy odaadással igyekezett minél több kollégájának átadni.

Csodáltuk munkabírást, derűjét. Jó volt, hogy mindig számíthattunk rá. De mindez már a múlté. Mégsem tudjuk elfogadni, hogy nincs többé köztünk. Úgy érezzük, életműve nem zárult le, mert szelleme és lelkülete tovább él és hat ránk.

Emlékét embertársainkért végzett önzetlen munkával őrizhetjük meg valóban méltóan.

Élete a tiszta emberség világitó példája!

Németh Tamás



Úttörő élet



Halló, itt Debrecen

Intézetünkben továbbra is aktív, mozgalmas eseményekben gazdag az élet.

Jelenleg a sporttevékenység került előtérbe.

Immár hagyomány, hogy március 21-én a megye valamelyik nevelőotthonában sakkbajnokság lebonyolítására kerül sor. Ebben az évben Hajdúszoboszló látta vendégül a megye nevelőotthonainak sakkozóit: fiúkat és lányokat.

A verseny nagyon szép eredménnyel zárult, hiszen a gyengénlátók versenyzői elhoztak két

első és egy második helyezést. A fiúknál első helyezést ért el Farkas Zoltán IV. osztályos kisdobos. A lányoknál Pardi Aliz és Medve Irén — mindketten a II. Rákóczi Ferenc raj pajtásai — osztoztak az első és a második helyen.

Az említett időszakban még egy nagyon fontos eseményre került sor. Ebesen rendezték meg a megye diákotthonainak kulturális seregszemléjét, melyen intézetünk négytagú csapata, mint meghívott vett részt.

A lelkes közönség forró tapssal, a zsüri pedig oklevéllel és ajándékokkal kedveskedett a versenyzőinknek.

Gratulálunk a nevelőotthon eredményes sporttevékenységéhez!

Eder Miklósné
csapatvezető

FELHÍVÁS

AZ 1980. ÉVI BRAILLE-ÍRÁS ÉS -OLVASÁS VERSENYRE

I. Az olvasóverseny feltételei

1. Az olvasóversenyt teljes- és rövidírási kategóriákban rendezzük meg.
2. A versenyen részt vehet a szövetség minden vak tagja, gyengénlátó azzal a feltétellel, hogy a pontírást újjával olvassa.
3. Mindkét versenykategóriában javasoljuk — ahol erre lehetőség van — a megyei elődöntők megtartását, vagy pedig az arra alkalmas versenyzők benevezését 1980. szeptember 30-ig.
4. A résztvevők teljesítményét zsüri értékeli.
5. A versenyzők minden fordulóban más-más szöveget, a fordulón belül pedig az egyes résztvevők azonos, új szövegpéldányt olvasnak.
6. Az elődöntőben illetve az országos verseny döntőjében azon versenyző teljesítménye kerül értékelésre, aki
 - a) a teljesírási szöveget (három nyomtatott oldal) 8 perc alatt, legfeljebb 20 hibaponttal olvassa el;
 - b) a rövid írási szöveget (két nyomtatott oldal) 8 perc alatt, legfeljebb 20 hibaponttal olvassa el.
7. A zsüri nem értékeli annak a versenyzőnek a teljesítményét, aki

- a) a szövegből akár egy kéttagú szót, vagy kifejezést kihagy;
- b) egy szót, vagy egy kifejezést megmásít és azt azonnal nem helyesbíti;
- c) a teljesírási anyagot és a rövid írású szöveget 8 perc alatt nem olvassa el.
8. A bírálók a jó vagy rossz hangsúlyozást is figyelembe veszik.
9. A versenydíjak mindkét kategóriában azonosak.
10. A szövetség fenntartja azon jogát, hogy bármelyik kategóriában hat főnél kevesebb jelentkező esetén a versenyt nem rendezzi meg.
11. A versenyre jelentkezni lehet személyesen vagy a megyei szervezetek útján. A jelentkezéskor kérjük annak közlését, hogy a versenyző melyik kategóriában, esetleg mindkettőben kíván-e részt venni.

II. Az írásverseny feltételei

1. A pontíróversenyt szintén teljes- és rövidírási kategóriában rendezzük meg.
2. A versenyen részt vehet a szövetség minden tagja.
3. A résztvevőknek mindkét kategóriában tízperces diktálási idő alatt azonos szöveget kell leírniok.
4. A teljesírási versenyben is a szövetség kiadványaiban használt 45 rövidítés alkalmazása kötelező.
5. A diktálás teljesírási esetén percenként 15, rövidírási esetén pedig percenként 25 szótagos átlagsebességgel történik.
6. Az írás tetszés szerinti, saját táblával és pontozóval végezhető. Technikai könnyítés végett 28 soros tábla használatát ajánljuk. Az íráshoz

csak a szövetség által kiadandó, azonos minőségű és méretű papír használható.

7. A versenyzők teljesítményét a bíráló bizottság értékeli. A zsüri hibának tekinti, ha a versenyző:

a) a szövegből kihagy;

b) a szöveget megmásítja;

c) helyesírási hibát, vagy d) ponthibát ejt, írásjeleket kihagy vagy tévesen alkalmaz.

8. Az olvasóverseny 3., 9., 10. és 11. pontja feltételei az írásversenyre is érvényesek.

KÖZLEMÉNYEK

Dr. Szigeti György, a Baranya megyei szervezetünk titkára Hazánk felszabadulásának 35. évfordulója alkalmából

„Munkaéremrend bronz fokozata” kitüntetésben részesült.

Borivó Józsefné, a VGYOSZ telefonalközpont-kezelője nyugdíjba vonulása alkalmából „Kiváló munkáért” kitüntetésben részesült.

GRATULÁLUNK!

Közljük olvasóinkkal, hogy a szövetség Homérosz Kórusának és a vak szólisták 1980. június 13-án pénteken este 19.30 óra kezdéssel hirdetett koncertjének időpontja — a Zeneművészeti Főiskola nagytermének soronkívüli igénybevétele miatt — megváltozott.

A koncert új időpontja: 1980. június 15.

Kezdés: változatlanul este 19.30 óra.

innen-onnan

1980-ban ünnepli a Hamburg-i Central Bibliothek für Blinde megalapításának 75. évfordulóját. A könyvtár ma is az Adolf Str. 46. szám alatt van, ahol a háború előtt is volt. Egyike a legnagyobb Braille-könyvtáraknak, belföldi és külföldi olvasók számára küld Braille-könyveket ingyenesen.

A Vakok Jóléti Világtanácsa legfelsőbb operatív szervének (Bureau) ülése

A Bureau Párizsban 1980. február 25—28. között ülést tartott és ezen több fontos határozatot hozott.

Nyilatkozatot adott ki a látásfogyatékosok foglalkoztatásának további bővítése érdekében.

Határozatot hoztak, hogy fokozni kell az együttműködést

valamennyi olyan nemzetközi szervezettel, amely a fogyatékosok rehabilitálásával foglalkozik.

A Vakok Jóléti Világtanácsa és a Vakok Nemzetközi Szervezete (WCWB és IFB) közös nyilatkozatot bocsátottak ki, amelyben felkérték a tagszervezeteket, hogy minél aktívabban vegyék ki részüket az ENSZ által 1981-re meghirdetett „Fogyatékosok Nemzetközi Éve” rendezvényeiben.

A Bureau foglalkozott még azzal, hogy fokozni kell a felvi-

lágosító munkát és meg kell győzni a társadalmat arról, hogy a látási fogyatékosok megfelelő munkakörben gazdaságilag hasznos munkát tudnak végezni. Szükségesnek tartották a segédeszközökkel való jobb ellátást és a segédeszközök további fejlesztését.

Felkérték a tagszervezeteket, hogy igyekezzenek a tömegkommunikáció (sajtó, rádió, tv stb.) segítségével a közvéleményt formálni és ezzel is a látási fogyatékosok társadalmi integrációját támogatni.

Keresem azt a 60—65 év körüli otthonát szerető, egyedülálló, gyengénlátó, esetleg kisebb testi hibás hölgyet, aki engem és a háztartást el tudná látni. 70 éves, teljesen egyedül élő, szintén gyengénlátó nyugdíjas vagyok. Budapest közelében szépen berendezett családi házam van. Leveleket „Nem dohányzó, jólélő” jeligére kérek a szerkesztőségbe.

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Vándor Tamás: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
<i>DR. VAS TIBOR</i> :	AZ MSZMP XII. KONGRESSZUSA HATÁROZATAINAK JELENTŐSÉGE A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK MUNKÁJÁBAN	1
	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	2
	MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL	3
<i>Rácz J. Zoltán</i> :	VAK KÜLTÖK VERSEI JÁTÉK	6
<i>Csikós Zsuzsa</i> :	VAK SZERZŐK PRÓZAI ALKOTÁSAI A MOSTOHA	7
<i>Kürti András</i> :	TÉLUTÓI AJÁNDÉK	8
<i>Vándor Tamás</i> :	ANTWERPENI SÉTÁK (I. RÉSZ)	8
<i>Kiszler József, dr. Csabay Lászlóné, Nagy Gyula, dr. Csocsán Lászlóné, Hittig Ágoston, Montágh Imréné</i> :	BESZÁMOLÓ A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGUSOK ÁLTAL SZERVEZETT SVÉDORSZÁGI TANULMÁNYÚTRÓL	10
<i>Dr. Tóth György</i> :	HELEN KELLER EMLÉKÉRE	13
	CSAK A DALLAMOT „LÁTOM”	14
<i>Kiss János</i> :	AZ IMMUNITÁS	16
	ÚJ TÖMEGKÖZLEKEDÉSI JÁRMŰVEK BUDAPESTEN	17
<i>Bacsik László</i> :	MAGNÓSOKNAK — MAGNÓRÓL	18
<i>Kárpáti Tünde</i> :	NÉMETH TAMÁS ZONGORAESTJE A ZENEAKADÉMIAÁN	18
<i>Dénes József</i> :	SAKK-HIRADÓ	19
	KEZÉBE ADTUNK EGY VIRÁGZÓ ÁGAT	20
	AKI ÉRTÜNK ÉLT...	21
	HALLÓ, ITT DEBRECEN	22
	FELHÍVÁS	22
	KÖZLEMÉNYEK	23
	INNEN-ONNAN	23
	HIRDETÉSEK	24

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. VAS TIBOR ELNÖK

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

